

ROM

Rom mbal tuku waŋe Paulusŋe kuyarna

Yesus nu luka samba mbol kina le yar 27 kinaig le Paulus nu Korinŋe minmba Rom mbal tuku waŋe te kuyarna.

Rom tumbran ta Rom mbal tuku tumbran sungo. Paulus nu Romŋe Kristus tuku mbal kaŋgernu kambim idusna ta nuŋe pironŋe ndin tukulna le nu waŋe te kuyarmba pilna le nane tugum kina.

Waŋe te mbolŋe Paulus nu teŋenmba tumsingit. Kuate nu purfeŋnu ndo minmba une fudiŋmba mata ake kusrewam kumuŋ kuga. Sine ŋakmba une ŋak tukunu sine Kuate am mbolŋe tiŋgam kumuŋ kuga. Ande nu Zu mbal tuku tukul pasa ŋakmba dubikuwa ta nu abo ŋak minmba minam kumuŋ ta Zu mbal nane tukul pasa ta dubikam fugunaig tukunu nane mata une mbal mayok kinaig.

Kasomok mbal nane tukul pasa kugatok minig ta naŋgine pilenŋanu wam kumumbi dubi ndaki-naig tukunu nane mata une mbal mayok kinaig. Ta tuku tango ŋakmba Kuate tuku pa tam tuku minig.

Piti ta ŋgamukŋe Kuate nu ndin ande wakeina sulumba kiŋo nuŋe kukulna le nu tango tuku une kuramba piya ŋayonu tumba ail kazrai mbolŋe kumna. Kile ande nu Kristus tuku kume tuku

sanjri tomba tingate ta Kuate nu tango ta tuku ngamungal son kanjermba nu tinjeknu njgate.

¹ Ye Paulus Yesus Kristus tuku piro tango tane Rom mbal tuku wane te kuyaret. Ye aposel minam tuku Kuate nu ye tuku nyu te-mayokna sulumba nuje pasa mayenu kukliwam tuku ye madiyina.

² Kuate tuku pasa mayenu kile prote ta o buk Kuate nu wam ta prowamngat nga nuje tuan tango saningina le dir pasa kuyarke likinaig. ³ Pasa mayenu ta nuje Kiyo nuje tuku. Nu tango mayok kina ta David tuku ndare mbolnge mayok kina.

⁴ Nu Kuate ndon ndindo minnaik ta nu kumna sulumba man abonga tinga Kuate tuku Kiyo minna ta kilimok mayok kina. Kuate tuku Kiyo ta nu singine Sunjo Yesus Kristus. ⁵ Nu ake sinan ye make pilmba aposel minam tuku ye tuku nyu te-mayokna. Kasomok mbal njakmba Kristus tuku pasa ismba son nga dubiwaig le nu tuku nyu tango njakmba ngamuknge sungokuwa nga nu aposel piro ta ye sina. ⁶ Kuate nu tane kasomok mbal turmba Yesus Kristus tuku mbal minam tuku wikina.

⁷ Tane Romnge mine likade singine Mam Kuate nu tane nuje mbal minam tuku maditingina ta ye tane ndon pasatam prowet. Singine Mam Kuate nu tane tuku kume purmba minit. Nu nale singine Sunjo Yesus Kristus ndon tane make patika ngamungal wamdus bul sertinguwaik. Son.

Paulus nu Rom kambim tuku wamdusmba minna

⁸ Tane Yesus Kristus tuku son mayede le kilke mbol mbal njakmba isig. Ye ta tuku gare-gareka Yesus Kristus tuku nyu mbolnge yije Mbara tuku

nyu te-dunget. ⁹ Ye Kuate tuku piro tango minet sulumba nuŋe Kiŋo tuku pasa kukliwam tuku yiŋe wamdus ŋakmba pilet. Ye pasa satinget te yabri tingge nda ta Kuate nu kila. Ye yabanget ait ŋakmba mbolŋge tane gilai ndanget. ¹⁰ Kuate nu ndin ande tumyuwa le ye tane tugum prowam tuku nu yabanmba minet. Ye ait kuennu tane tugum prowam tuku tairŋget. ¹¹ Ye tane tugum promba Tukul Guwa tuku sangri afu tingi le tane sangri tingap nga ye wamdus sungo ŋak minet. ¹² Ye pro tane tuku ŋgamunŋal son kanŋermba ye mata wamdus bul seryuwa le sine ŋakmba siŋgine ŋgamunŋal son manau mbolŋge ŋgamunŋal mukuk munŋu niŋge-niŋgekube.

¹³ Tira kame, tane ye tuku wamdus te kila palpe. Ye tane Rom mbal tugum prowam tuku ait sungomba iduset ta wam afunŋe ye tuku ndin tukulde le ye tane tugum pro ndawet. Ye kasomok mbal afu tugumŋge piroken sulumba alonu kanŋerken taŋamba ye tane ŋgamukŋge alonu taŋaŋ kanŋerkam tuku idusmba tane tugum prowam saket. ¹⁴ Taŋgo ŋakmba pasa mayenu isam tuku piro ta ye tuku wai mbolŋge minit. Tumbran sungo mbolŋge minig mbal, yamban mbal, kila sugo ŋak mbal, kila kugatok mbal nane ŋakmba pasa mayenu isam tuku ta ye tuku piro. ¹⁵ Ta tuku ye tane Rom mbal mata pasa mayenu tingam tuku wamdus sanŋrinu pilet.

¹⁶ Ye Kristus tuku pasa mayenu tuku wamdus sungokanu ŋak minet. Pasa ta tango turkam tuku sangri ŋak. Ima nu pasa mayenu ismba Yesus Kristus tuku son ŋgate ta Kuate nu tango ta tuku

muskil te-tiwe tuwit. Ambonga Zu mbalnge ndo. Kile kasomok mbal turmba. ¹⁷ Pasa mayenu tange Kuate nu tango tinreknu kile-mayokkate ndin ta tumsingit ta tenenmba. Ande nu Kuate am mbolnge tinreknu mayok kinit ta nu Kuate tuku sangri tomba tingam tuku wam ta mbolnge tugu pilmba ka ngamunggal son sangri tingate ta ndin not. Kuyar pasa wam ta tuku tenenmba sakate.

Tango nane Kuate tuku sangri tomba tinga nu am mbolnge tinreknu mayok kinig mbal nanenge ndo abo nak minmba minamngaig ngate. *Habakuk 2.4*

Tango tuku mbar manau

¹⁸ Nane Kuate pitaimba manau ngaionu kade sulumba tugusek pasa peumba minig mbal Kuate nu samba mbolnge nane tuku wam ngaionu ta tuku gubra sungo nak minit ta kilimok tumningit. ¹⁹ Kuate tuku manau magenu ta tango kila palm-bim tuku minig. Kuate nu wam ngaionu kade mbal ta tugusemba tumningit le kila pilig. ²⁰ Nu kilke te wakeina le nuje manau kilimok mayok kina le tango nane katesenaig. Nu aganj ndende kile-mayokkina ta sine kanjerka Kuate tuku wam kanjer ndakeg ta kila patikeg. Nu Mbara Sungo Ndindo sangri ngayo minmba minit ta sine kila mineg. Wam ngaionu kade mbal ta nane mata kila minig tukunu nane nangine mbar te-ibenjam kumunj kuga. ²¹ Nane kila minig ta nu Mbara Sungo Ndindo nga nu tuku nyu te-du ndangade. Nu wam ke likate ta tuku nu gare pasa ande sa ndade. Nane nginngan wamdus tumba nane wamdus tugusek kugatok ma make sinamnge minig. ²² Nane

nanjine mironj payamka sine kila njak mbal nga sakade sulumba nane nginngan mbal ndo mayok kinig. ²³ Nane tango, sar umañ, agañmor, mbenj, kumig tuku agañ ta njakmba kanunu wakeika agañ kame ta mbariñningig sulumba nane Kuate nu sañgri sunjo njak minmba minit ta nane nu idusmba mbariñ ndade.

²⁴ Nane Kuate pitaide tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Tanjate le nane nanjine nzali njaigonu dubika wamdus kutur sunjo tuku sañgri kumnemnge minig. Tanjamba nane nanjine nanjine ngarosu kikokam tuku mañau ke likade. ²⁵ Nane katesek Mbara pitaide ta tuku nane tanjade. Nane yabri wamdus dubimba agañ ndende Kuatenge wakeikina ta mbariñniñmba minig. Kuate nu agañ ndende wakeikina ta nane nu mbariñ ndade. Nyu te-dungam tuku wam nu mbolnge kumba minmba minam tuku minit. Son.

²⁶ Nane tanjamba Kuate pitaide tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Tanjate le nane nzali njaigonu kikokam tuku mañau sañgri kumnemnge minig. Pino kame nane tango ndonj minam tuku mañau ndinok ta mbilmba kiko mañau ke likade. ²⁷ Tango kame nane pino ndonj minam tuku mañau mbilmba tango tango ndo minam tuku ngamungal kunde-kundenigit le kiko mañau ke likade. Nanjine mbar ta tuku lafunu kumumbi nanjine ngarosu mbol prode.

²⁸ Nane Kuate nda kangeranu sukde tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Tanjate le nane nginngan wamdus kutur sunjo tuku sañgri kumnemnge minmba mañau nda kam tuku ta ke

lika minig. ²⁹ Nane tuku mine mbar maŋau kumunŋanu ŋak minig. Nane wam ŋaigonu ke lika afu tuku agaŋ ndende kilam tuku piriride. Nane afu ake sinan piti serninmba nane tuku mine maŋau tuku am kikonŋ tingade. Nane afu bale faram idusde sulumba nane ndonŋ kualeyaukade. Nane yabri maŋau kile-mayokka nane afu tuku nyu kile-ibenka minge motmotkade. ³⁰ Nane afu wane pasa ningig sulumba Kuate kasurde. Nane afu tugumnge maim-maimka nanŋine tumail te-dunga ŋgarosu payamkade. Nane wam ŋaigonu kitek kam tuku tumtumde sulumba ina mam tuku minge pitaikade. ³¹ Nane wamdus tugusek te ndakade. Afu tuku wam nane ke maye ndade. Nane kume pur maŋau mape maŋau kugatok minig. ³² Maŋau ŋaigonu taŋamba ke likade mbal nane kumam kumunŋ ŋga Kuate nu tukul pilna ta nane kila. Nane kila ta nane wam kame ŋaigonu kusre ndaka kumba minig. Ta ndo kuga. Afunŋe taŋamba kade le kanŋerka nane kumumbi kade ŋga sakade.

2

Kuate nu tango ŋakmba pileninŋamŋgat

¹ Ne afu mbarde le kanŋerka nane mbarde ŋgate ta ne mata mbar taŋanŋ ŋak tukunu ne maŋau tambi nane mironŋ ye une ŋak ŋgate. Ne taŋaka nane mbar te-ibenŋam tuku ndin tukulmba nane mironŋ pa mbolnŋe pilit. ² Maŋau ŋaigonu ŋakmba kuyarke likit ta taŋamba maŋau kade mbal Kuate nu lafunu ningit. Nu mbar ndate kumumbi kate ta sine kila.

³ Ne wam ŋaigonu taŋamba ke likade mbal pileninmba ne maŋau ndui ta kate ta Kuate nu pa

se nda nga idus ndawa. ⁴ Kuate nu rangun mayenu nu ngan minmba pitik ndo mbar tuku lafunu tine ndakate. Ne Kuate tuku manau mayenu ta mbilmba wamdus mbar ndawa. Nu ne tuku mbar nda kangeranu suke nda nga idus ndawa. Nu ne ngamungal biye mbila nga tairnga rangun mayenu tinit.

⁵ Ne wamdus karennu pilmba ngamungal biye mbilam mbulit. Nane manau tamba ait sungo tuku ne gubra tam tuku ngirman pilmba minit. Ait ta prowa le Kuate nu tango kumumbi pilengate wam ta kilimok mayok kangat. ⁶ Tango jakmba manau ke likade ta nu kumumba lafunu ningamngat. ⁷ Nane afu samba mbolok nyu kilja abo tugu njayo ndangam tuku ta ndo idusde sulumba wamdus sangrinu pilmba wam magenu ke likade mbal ta Kuate nu abo tugu minmba minam tuku ningamngat. ⁸ Nane afu nangine ngarosu ndo idusmba tugusek pasa pitaide sulumba manau ngaigonu dubikade mbal ta Kuate nu nane tuku gubra sungo tumba pa sungo ningamngat.

⁹ Ait ta mbolnge manau ngaigonu ke likade mbal piti kangermba sinamanzer sungo tamngaig. Ambonga Zu mbal mbolnge kasomok mbal turmba. ¹⁰ Nane manau magenu ke likade mbal nane samba mbolok kilja, nyu sungo, ngamungal mukuk wam ta jakmba kilamngaig. Ambonga Zu mbal mbolnge kasomok mbal turmba. ¹¹ Kuate nu tango jakmba mbolnge manau tinreknu ndo te-mayokte. Nu ande kusre ndate.

¹² Nane Moses tuku tukul kila minmba wam ngaigonu ke likade mbal nu nane tukul mbolnge pilenga pa kumumbi ningamngat. Nane Moses

tuku tukul gilai minmba wam ngaigonu ke likade mbal nu tukul pasambi pile ndanga nangine mbar manambi pilenga pa ningwa le ngisikamngaig. ¹³ Moses tuku tukul pasa ise ndo kade mbal nane Kuate am mbolnge tinreknu mayok kine ndakade. Tukul pasa dubide mbal nane ndo Kuate am mbolnge tinreknu mayok kinig.

¹⁴ Kasomok mbal afu Moses tuku tukul pasa gilai minmba nangine kilambi kamusmba tukul pasa tana dubikanu sukde ta nangine miron tukul nak. ¹⁵ Tukul pasa ta nangine ngamungal sinamnge minit ta nane te-mayokde. Nangine pilengam tuku wam tange tukul tuku ma mbolnge ndin mayenu tumningit. Tumningmba ait afu piti serningit. Ait afu wamdus bulok ningit. ¹⁶ Ye pasa mayenu kukliwet tange tenenmba tum-singit. Ait sungo prowa le Kuate nu Kristus Yesus mbolnge tango tuku wamdus kuirok nakmba pileningamngat.

Zu mbal tuku mbar wamdus

¹⁷ Ne ye Zu tango nga sakate. Ye une tango kuga ye Moses tuku tukul pasa nak ngate. Kuate nu ye tuku Mbara minit nga ne payamkate. ¹⁸ Ne sakate: Afunge tukul pasa tumyinaig le ye Kuate tuku nzali nakmba kila minmba manau mayenu pilenga kam kumun ngate. ¹⁹ Ye am tukulok mbal ndin tumninget. Wamdus ma make sinamnge minig mbal ye bulu tana kilaninget. ²⁰ Ye wamdus tugusek kugatok mbal nane kile-tidinga wamdus gisleknu mbal tumninget ngate. Ne tukul pasa mbolnge kila tugusek nakmba nak tukunu ne afu tanamba turkam kumun nga ne iduste.

²¹ Ne afu tumningit ta ne nane ngaro tum ndate nga ye iduset. Ne nane kuayar ndawaig nga saningit ta ne nane miron kuayar ndate? ²² Ande tuku pino kuayar ndawaig nga saningit ta ne nane miron ande tuku pino kuayar ndate? Ne yabri mbara kanunu kanjerka nule paranate ta ne yabri mbara mbarinam tuku wandek sinam kinit sulumba aganj afu kuayar ndate? ²³ Ne ye Zu tango ye tukul pasa jak nga payamkate ta ne tukul pasa ta lukamba Kuate tuku nyu nayo sili ndawet nga iduste? ²⁴ Kuyar pasa tane Zu mbal tuku tenjenmba sakate.

Tane tuku manau najgonu mbolnge kasomok mbal nane Kuate tuku nyu tumba nayo silide nga sakate. *Aisaia 52.5*

Kuate am mbolnge ima nu Zu tango ndinok

²⁵ Zu tango, ne ngaro pikit sulumba tukul pasa jakmba dubikate ta ngaro pikit manau ta alo jak. Ne tukul pasa lukamba minmba ne ngaro pikit manau ta Kuate am mbolnge ngaro pike ndakanu tana minit. ²⁶ Tanamba ndo kasomok tango ande ngaro pike ndakate sulumba nu Kuate tuku tukul pasa dubikate ta nu Kuate am mbolnge ngaro pikanu tana minit. ²⁷ Kasomok mbal nane ngaro pikam tuku manau kugatok ta nane tuku afu tukul pasa dubide. Tane Zu mbal afu tukul pasa tuku wane jak minmba ngaro pikig manau dubimba tane tukul pasa lukakade. Tane tuku mbar kasomok mbal ta mbolnge kilimok mayok kinig. ²⁸ Ande nu ngarosu tuku manau dubimba Zu tango mayok kinit ta nu Zu tango ndinok kuga. Ngarosu mbolnge ngaro pikig ta ngaro pike ndinok kuga. ²⁹ Ande

nu nuŋe ŋgamuŋgal ŋakmba Kuate tuwit ta nu Zu tango ndinok. Tukul pasa dubimba ŋgaro pikig wam ta ŋgaro pike ndinok kuga. Tukul Guwa nu tango sinamŋe pirokate ta nu ŋgaro pike ndinok ŋak minit. Ande nu Zu tango ndinok mayok kinit ta tanŋonŋe nu tuku nyu te-du ndaŋgade. Kuatenŋe nu tuku nyu te-duŋgate.

3

¹ Tane Zu mbal ye tuku pasa ta ismba ndaŋmba idusde? Sine Zu tango mineg ta alo kugatok ŋga idusde? Ko ŋgaro pike maŋau ake teg ŋga idusde?

² Kuga. Ye taŋamba idus ndawet. Kuate nu sine Zu mbal wam magenu ŋuŋgomba ŋingina. Wam ande teŋenmba. Nu nuŋe tukul pasa kulatkam tuku sine Zu mbal wai mbolŋge pilna.

³ Sine tuku mbuŋ afu pasa ta kulat ndakinaig le Kuate nu wamdus mbilmba wam afu kam sakina ta nu ke ndakate ŋga idusde? ⁴ Siŋka ye taŋamba idus ndawet. Kilke mbol mbal ŋakmba yabri tango ndo mayok kuwaig ta Kuate nu nuŋe tugusek maŋau ta kusrewe nda. Kuyar pasa ande Kuate tuku tugusek wam ta tuku teŋenmba sakate.

Ne pasa sakate ta mbolŋge tuguseknu ndo mayok kinit.

Afuŋge ne tumba pasa mbolŋge pilig ta ne nane tuku pasa lite.

Mune 51.4

Kuyar pasa ta taŋamba sakate.

⁵ Sine maŋau ŋaigonu ke likeg ta mbolŋge Kuate tuku tugusek maŋau ŋuŋgomba kilimok mayok kinit. Sine wam ta idusmba Kuate nu ŋingine maŋau ŋaigonu keg le lafunu ŋingit ta sine nu mbarte ŋga sakam kumuŋ e? i ... Sine taŋamba

sa ndakube. Wamdus ta tango suku nginngan wamdus ndo. ⁶ Kuate nu lafunu kumumbi sinje ndakate kande nu sine kilke mbol mbal pilesingam suku mine ndakate kande.

⁷ Tane ndanmba idusde. Ye yabri pasa ndo saki le Kuate suku manau tinreknu kilimok mayok kuwa sulumba nu suku nyu sungokuwa. Ye wam ta idusmba Kuate nu ye une tango kuga nga pa se nda nga sakam kumun e? ⁸ i ... Tanamba kande sine manau nagonu kube le wam magenu kilimok mayok kuwaig. Yabri mbal afu ye tanamba pasa kukliwanu nga saka ye suku nyu nayo silide. Kuate nu mbal ta kumumbi pa ningamngat.

Tango tinreknu ande mine ndakate

⁹ Sine Zu mbal kasomok mbal lininmba mine mayenu sinamnge mineg nga idusde e? Kuga. Sine Zu mbal kasomok mbal sine nakmba une suku sangri kumnemnge minmba pa tam suku mineg ta ye buk tane tumtingit. ¹⁰ Kuyar pasa wam ta suku tenemba sake likate.

Tango tinreknu ndindo ande mine ndakate. *Mune 143.2*

¹¹ Kuate kila pile mayewanu ande mine ndakate. Nu sotanu ande mine ndakate.

¹² Tango nakmba ndin mayenu kusremba tiglu tana mayok kinig. Tango ndindo ande manau tinreknu ke ndakate. *Mune 14.1; 53.1*

¹³ Nane suku ninfok kilke burok talok minit le tango mindesin menga mundur mayok kinit tana.

Nane yabri pasa ndo kile-mayokkade.

Nane suku mingge mbolnge kame mben suku mbai sumbi minig tana. *Mune 5.9; 140.3*

14 Nane gubra tumba kasur pasa ndo sakade.

Mune 10.7

15 Nane pitik ndo tango suku ndare kutuwam idusde.

16 Nane kine promba wam njakmba njago siglikade le sinamanzer sungo mayok kinig.

17 Ngamunggal mukuk wamdus bulok minam suku manjau ta nane gilai. *Aisaia 59.7*

18 Nane Kuate idus ndamba nu suku nyu kurau ndakade. *Mune 36.1*

Kuyar pasa nu tanjamba sake likate.

19 Tukul pasa nu wam afu dubikam suku sakate ta nu kumnemnge minig mbal dubikam suku sakate. Wam ta suku ande nu nuje mbar te-ibenjam kumun kuga. Sine njakmba une tango mayok ka Kuate suku pa tam suku mineg. 20 Ande nu tukul pasa dubimba nu Kuate am mbolnge tinjeknu mayok kine nda. Tukul pasa nu tango njakmba suku une ndo te-mayokmba tumningit.

Kuate nu sine tinjeknu kile-mayokkate

21 Tango tinjeknu mayok kambim suku ndin Ku-ate nu buk te-mayokna ta tukul pasa mbolnge ndin ta mayok ndakina. Moses tuan tango njakmba ndin ta suku kuyarke likinaig ta tejenmba. 22 Sine Yesus Kristus suku kume suku sangri tomba tinjeg mbal Kuate am mbolnge tinjeknu mayok kineg. Nu sine son ngeg mbal njakmba tinjeknu ngate. Sine ndin kise kise mbolnge mayok nda kineg.

23 Sine njakmba une manjau ke likeg sulumba Ku-ate am mbolnge denkanu mineg. Ta suku sine nu ndonj tumawam kumun kuga le 24 Kristus Yesus

nu sinenu nga kumna sulumba singine muskil kile-tidinge singina. Wam tamba Kuate nu piya kugatok ake sinan sine make patika tinjeknu kile-mayokkate. ²⁵⁻²⁶ Nu tango ndon ngamungal mukuk minam nga nu Kristus Yesus nane jakmba am mbolnge kumam tuku pilna le nu nuje ndare kutuna. Sine nu tuku kume tuku sangri tomba tingeg mbal kile Kuate ndon tumaweg. Nu buk ngan minmba tango tuku une lafunu ninge ndakina ta nu tinjeknu minit ta ngumnenga kilimok temayokmba tango tuku une saukam tuku ndin kumumbi wakeina. Tanjamba kile nu tinjeknu minit sulumba sine Kristus tuku son ngeg mbal tinjeknu ngam kumun.

²⁷ Sine wam ande payamkam kumun e? Sinka kumun kuga. Ta ndanam? Sine wam afu ke likeg manau ta mbolnge ndo sine payamkam kumun. Sine Yesus Kristus tuku kume tuku sangri tomba tingam tuku manau mbolnge payamkam kumun kuga. ²⁸ Tango ande nu tinjeknu mayok kinit ta nu Yesus Kristus tuku kume tuku sangri tomba tingate wam ta mbolnge tanate ta sine kila. Tukul pasa mbolnge ande nu tinjeknu mayok kine ndakate.

²⁹ Kuate nu Zu mbal tuku Mbara ndo mine ndakate. Kasomok mbal tuku turmba minit. ³⁰ Nu sine jakmba tuku Mbara Ndindo minit. Nu sine ngaro pikeg mbal Yesus tuku kume tuku sangri tomba tingeg wam ta mbolnge tinjeknu kile-mayokkate. Tanjamba ndo tane ngaro pike ndakade mbal Yesus tuku kume tuku sangri tomba tingade wam ndui ta mbolnge ndo tinjeknu kile-mayokkate.

³¹ Singine ngamungal son manau tanje tukul pasa

te-site nga idus ndawap. Kuga. Singine ngamungal son manau tanje tukul pasa sangri pilete.

4

Abraham tuku son manau kanjerap

¹ Sine tuku mbun Abraham sine nu tuku ndanjube. ² Abraham nu wam magenu ke likina ta mbolnge tinjeknu mayok kina kande nu payamkam kumun kande. Nu tinjeknu mayok kina ta nuje wam kame ta mbolnge kuga. Ta tuku nu Kuate am mbolnge payamkam kumun kuga.

³ Kuyar pasa nu Abraham tuku tenenmba sakate. Abraham nu Kuate tuku pasa ismba nu tuku sangri tomba tingina le Kuate nu tuku ngamungal son ta kanjermba nu tango tinjeknu ngina. *Mulum Pasa 15.6*

⁴ Sine pirokeg sulumba piyanu teg ta ake te ndakeg. Singine piro mbolnge teg. ⁵ Tanjamba ndo sine piro ndaka Kuate nu une tango tinjeknu kile-mayokkate nga nu tuku sangri tomba tingeg le wam ta mbolnge ndo Kuate nu sine tuku ngamungal son ta kanjermba sine tinjeknu ngate.

⁶ Kuate nu tango ande kanjermba nu tinjeknu ngate ta nuje wam ke likate ta idusmba tanjamba sa ndakate tukunu tango ta nu gare jak minit nga David nu tenenmba kuyarna.

⁷ Sunjo nu tane tuku une sauke tingit mbal tane gare sunjo jak minig.

⁸ Nu tane kile-tidinga tangine une tuku pile ndatingit tukunu tane gare torde. *Mune 32.1*

David nu tanjamba kuyarna.

⁹ Sine ngaro pikeg mbalnge ndo gare ta tamngig nga idusde e ko nane ngaro pike ndakade mbal turmba gare ta tamngaig nga idusde? Abraham nu Kuate tuku pasa ismba nu tuku sangri tomba tingina le Kuate nu tango tinreknu ngina ta sine nakmba kila mineg. ¹⁰ Ame wam mbolnge Kuate nu Abraham tinreknu ngina. Nu Abraham tinreknu ngina ta nu buk ngaro pikna e ko nu pike ndakina? Nu ngaro pike ndakina le nu Abraham tinreknu ngina. ¹¹ Nu ngaro pike ndakina ait mbolnge nu Kuate tuku son ngina le Kuate nu tango tinreknu ngina. Wam ta te-mayokam tuku nu ngaro pike manau ta tina. Ta tuku nane ngaro pike ndaka Kuate tuku sangri tomba tingade mbal nakmba nane Abraham tuku mbun minig. Kuate nu mbal ta nane Abraham ndon tinreknu ngate. ¹² Tanjamba ndo sine ngaro pikeg mbal Kuate tuku sangri tomba tingeg sulumba ndo Abraham tuku mbun mineg. Abraham nu ngaro pike ndakina ait mbolnge nu Kuate tuku sangri tomba tingina le Kuate nu tinreknu ngina.

Kuate tuku wam magenu kilam tuku ndin

¹³ Kuate nu Abraham nunge mbun kame ndon kilke tugu nakmba ningam tuku pasa saningina ta nane tukul pasa dubikinaig tukunu nu pasa ta sa ndaningina. Nane Kuate tuku sangri tomba tinginaig le nu nane tuku ngamungal son kangerka nane tinreknu nga kilke tugu ningam tuku saningina. ¹⁴ Tukul pasa nakmba kumumbi dubide mbal Kuate tuku wam magenu kilam tuku minwaig ndeta sine Kuate tuku sangri tomba tingeg wam ta alo kugatok. Tanjamba kande ande

nu wam magenu ta kilam tuku mine ndakate kande. ¹⁵ Ta ndanjam? Tukul pasa nu tango kilmba pa ndo ningit. Tukul pasa mine ndakuwa ta tango nu tukul luka ndate.

¹⁶ Nane Kuate tuku sangri tomba tingade mbal nane nu tuku wam magenu kilam tuku minig. Nu ake sinan sine make patika piya kugatok singit. Nu tanjate tukunu nu wam magenu Abraham nane ningam tuku saningina ta Abraham tuku mbun jakmba kilam tuku minig. Tukul kumnemnge minig mbal ndo kuga. Nane Abraham tanan Kuate tuku sangri tomba tingade mbal jakmba kilam tuku minig. Abraham nu sine ngamungal son ngeg mbal jakmba tuku mbun minit. ¹⁷ Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Ne tango kuasmbi sungomba tuku mbun nanjine minamngat ngate. *Mulum Pasa 17.5*

Abraham nu Kuate tuku pasa ta ismba son ngina tukunu nu tanamba Kuate am mbolnge singine mbun mbun mayok kina. Mbara ta nu kumanu mbal kile-tidinga abo ningit. Agan afu mine ndakade ta nu nuje pasambi kile-mayokkate.

¹⁸ Kuate nu tejenmba Abraham sana.

Ngumnenga ne tuku ndare mbolnge mbun gumdommba mayok kanigaig ngina. *Mulum*

Pasa 15.5

Pasa ta alonu mayok kambim tuku ndin mine ndakina le nu Kuate tuku pasa ta ismba son nga alonu tairnga minna ma ma ngumnenga nu kilke mbol mbal jakmba tuku mbun mbun mayok kina.

¹⁹ Abraham nu buk yar 100 patukina le nuje ngarosu tuku sangri kugana. Piyo nuje Sara nu mata kinjo tam kumun kuga. Nu ninjina. Abraham

nu wam pitinu ta idusmba Kuate nu kam kumun nga nuŋe son maŋau ta kusre ndana. ²⁰ Nu Ku-ate talawam tuku wamdus kugatok tukunu Kuate nu pasa saŋgrinu sana ta nu wamdus tero ndak-ina. Nu Kuate tuku nyu te-dunga minna le ma ma nuŋe ŋgamuŋgal son ta maŋ suŋgoka saŋgri tiŋgina. ²¹ Kuate nu wam kam tuku pasa saŋgrinu sana ta nu siŋka wam ta kamŋgat nga saka minna le ²² Kuate nu Abraham tuku ŋgamuŋgal son ta kaŋgermba nu tiŋreknu ŋgina.

²³ Kuate nu Abraham tiŋreknu ŋgina pasa ta Abraham tuku ndo sa ndakate. ²⁴ Sine tuku turmba sakate. Kuate nu siŋgine Suŋgo Yesus Kristus kumna le te-tina ta sine nu tuku saŋgri tomba tiŋgeg mbal Kuate nu sine mata tiŋreknu ŋgamŋgat. ²⁵ Sine tuku une saukam tuku Kuate nu Yesus kumwa nga pilna le nu kumna. Sine nu am mbolŋge tiŋreknu mayok kambim tuku Kuate nu Yesus te-tina le aboŋga tiŋgina.

5

Kuate nu sine tiŋreknu ŋgate

¹ Sine Kristus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgeg wam ta mbolŋge Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kineg. Taŋaweg le siŋgine Suŋgo Yesus Kris-tus mbolŋge Kuate nu sine ndoŋ wamdus mukuk minit. ² Kristusŋge ndin wakeina le sine Kuate nu ake sinaŋ make patikate maŋau ta sinamŋge mineg. Kile sine Kuate tuku kilŋa tamŋgig nga minde-mindeka gare ŋak mineg. ³ Ta ndo kuga. Piti afu sine mbolŋge prowe likade le sine ta tuku mata gare ŋak mineg. Sine siŋgine piti kugrakube

le sinjine ngamungal son sangrinu mayok kangat ta sine kila. ⁴ Ngamungal son sangrinu mayok kuwa le sine wam njakmba kumumbi kam tuku mayok kangig. Tanjamba sine Kuate minde-mindeka gare njak minamngig.

⁵ Sine Kuate minde-mindeka gare njak mineg ta sine sinjka kikosinge nda. Kuate nu Tukul Guwa sine sinamnge pilit le nu sine tuku kume purte ta lato lato te-mayokmba tumsingit le kamuseg.

⁶ Sine sinjine mironj ngarosu turam tuku sanjgri kugatok mingenj le Kristus nu pro sine une njak mbal tuku kumna. ⁷ Sine tango tuku manjau ta sinjka kise. Tango ande nu tango mayenu ande turmba kumam tuku ta mata wam bada nga iduseg. Tango ndui ndui ndo nane tango ranjun mayenu turam tuku nangine kuru kuru manjau te-ibenmba kumam kumunj. ⁸ Sine tango une njak mingenj le Kuate nu sinenu nga Kristus pilna le nu sine tuku kumna. Wam ta mbolnge Kuate nu sine tuku sunjgomba kume purmba minit ta te-mayokmba tumsingit.

⁹ Kristus nu kumna wam sunjo ta mbolnge sine tinjeknu mayok kineg tukunu kile sine nu mbolnge Kuate tuku gubra laipmba nu ndonj wamdus mukuk mineg. ¹⁰ Sine Kuate ndonj ngueu mingenj ta nunje Kinjo nunje kumna wam sunjo ta mbolnge sine Kuate ndonj tumagenj. Tanjamba kile Kuate nu nunje Kinjo nunje tuku abo mine manjau mbolnge sine tuku muskil kile-tidingamngat. ¹¹ Ta ndo kuga. Sinjine Sunjo Yesus Kristus nu sine kilmba Kuate ndonj tumana le wam ta mbolnge kile sine Kuate ndonj gulab mayemba nu ndonj gare-gareka

mineg.

Paulus nu Adam le Kristus tuku sakina

¹² Tango ndindo mbolnge une manau kilke mbolnge mayok kina le une manau ta mbolnge kume manau prona. Tango njakmba unekinaig tukunu kume manau tango njakmba mbolnge kumungina. ¹³ Moses tuku tukul pasa pro ndana le une manau kilke te mbolnge minna. Minna ta tukul pasa mine ndakina tukunu nane pasa mbolnge ti ndanginaig. ¹⁴ Pasa mbolnge ti ndanginaig ta Adam minna ait mbolnge kume manau nu tugu pilmba nane njakmba kulatka minna le ka Moses tuku ait prona. Adam nu tukul lukakina sulumba kumna. Nuje ndare nane Adam tana tukul luka ndakinaig ta nane mata uneka kume likinaig.

¹⁵ Adam nu ande ngumnenga prowamngat ta kubena. Kuate nu wam mayenu piya kugatok singina ta Adam nu unekina wam ta limba sinjka kise. Tango ande tuku une manau mbolnge tango njakmba kume likinaig ta tango ande Yesus Kristus tuku wam mayenu mbolnge Kuate nu tango njakmba tursingit. Nuje ake sinaj make patikate wam mbolnge Kuate nu wam mayenu piya kugatok tango njakmba mbolnge lato lato pilit. ¹⁶ Kuate nu piya kugatok wam mayenu singit le wam mayok kinig ta nu Adam tuku une manau mbolnge wam mayok kinaig ta liniimba sinjka kise. Tango nu unekam nduina le pilengam tuku wam mayok ka ngisikam tuku manau te-mayokna. Une manau gudommba mayok ke likinaig le Kuate tuku wam

mayenu piya kugatok ta mayok ka muskil kile-tidingam tuku manau te-mayokna. ¹⁷ Tango andenge unekina le nu mbolnge kume manau mayok ka gabat sungo minna ta Kuate nu sine make patikina wam ta mbolnge sine piya kugatok tinreknu mayok kagenj. Ta tuku sine tango ande Yesus Kristus mbolnge abo njak minmba gabat sugo tana mayok kanjig.

¹⁸ Tango andenge unekina le ngisikam tuku manau ta tango njakmba mbol kumungina. Tanamba ndo tango ande nu wam tinreknu kumumbi te-mayokna le manau tinreknu mayok ka abo njak minmba minam tuku manau tango njakmba mbol kumungina. ¹⁹ Tango andenge Kuate tuku minje pitaina le tango njakmba une mbal mayok kinaig. Tanamba ndo tango andenge Kuate tuku minje dubi mayena le tango gudommmba tinreknu mayok kinaig.

²⁰ Tukul pasa mayok kina le tukul lukawam tuku manau sungokina. Une manau tugeka sungokina ta Kuate nu ake sinanj make patikina wam ta une manau ta limba sungo njayona. ²¹ Kume manau sinamnge unenge tango kulatka minna. Tanamba ndo kile manau tinreknu sinamnge Kuate nu ake sinanj make patikate wam tange tango kulatka minit. Tanamba kulatka minwa le ma ma singine Sungo Yesus Kristus mbolnge abo tugu minmba minam tuku tamnjig.

6

Sine Kristus ndonj kumanu tana kumgenj

¹ Sine kile ndanmba sakube. Kuate nu ake sinan tango make patikate manau ta sungomba kilimok mayok kuwa nga sine manau ngaigonu kumba minbe e? ² i ... Ye tanamba idus ndawet. Sine une manau nduiye kusremba kumanu tana kumgen mbal kile singine mine ta une manau mbolnge minam kumun kuga. ³ Sine kule pisne tumba Kristus Yesus ndon ulendikigen mbal sine kule pisne tigen ta Kristus ndon kumanu tana kumgen wam ta tane kila. ⁴ Sine kule pisne tumba Kristus ndon kumanu tana kumgen ta nane sine nu ndon ngukanu tana ngukinaig. Tananaig ta Mam Kuatenge nunge sangri sungo tambi nu te-tina le sine nu ndon abonganu tana abongigen sulumba mine kitek mayenu mbolnge mineg.

⁵ Sine Kristus ndon kumanu tana kumgen ta nu ndon ulendikigen. Sine nu ndon tinganu tana tinga nu ndon ulendika abo kitek nak mineg. ⁶ Ngarosu une manau nak te te-simba sine une tuku piro mbal man mine ndakube nga wamdus ambokok ta Kristus ndon ail kazrai mbolnge dannganu tana dannginaig wam ta sine kila. ⁷ Tango nu kumit ta une manange nu man kulat ndakate. Nu sinaka muskil te-tite. ⁸ Sine Kristus ndon kumanu tana kumgen tukunu sine mata nu ndon abo nak minmba minamngig wam ta sine kila mineg. ⁹ Kristus nu buk kummba tingina. Kile nu abo nak minit ta man kume nda. Kume manange nu man kulatke nda. ¹⁰ Nu kumna ta une tuku sangri nduiye kusremba kumna. Kile nu abo nak minit ta nu Kuate tuku nyu te-dungam tuku minit. ¹¹ Tane Kristus Yesus ndon ulendikade

tukunu tangine mironꝑ tuku tenꝑnmba idusap. Tane une tuku sangri nduiye kusremba kumanu tanꝑꝑ kumnaig sulumba kile abo ꝑak minmba Kuate tuku nyu te-dungam tuku minig.

¹² Tane une manꝑau pitaiwap le nu manꝑ tane kulat ndakuwa le tangine ngarosu tuku nzali ꝑaigonu dubi ndakap. ¹³ Une manꝑau sangri pilewam tuku tangine ngarosu inum inumnu une tuku piro aganꝑ tanꝑꝑ pati ndakap. Tane kummba tinꝑa abo ꝑak minig mbal tanꝑꝑ minig. Ta tuku manꝑau mayenu sangri pilewam tuku tangine ngarosu inum inumnu Kuate tuku piro aganꝑ tanꝑꝑ patikap. ¹⁴ Tane tukul pasa sinamꝑge mine ndakade. Kuate nu ake sinanꝑ make patikate manꝑau sinamꝑge minig. Ta tuku une tuku sangrinꝑge tane kulat ndakuwa.

Piro tanꝑo mayenu tuku yaba pasa

¹⁵ Kile sine ndanꝑkubꝑ. Sine tukul pasa sinamꝑge mine ndaka Kuate nu make patikate wam sinamꝑge mineꝑ tukunu sine wam ꝑaigonu ndo kubꝑ e? i ... Ye tanꝑamba idus ndawet. ¹⁶ Tane ande tuku wamdus dubiwam tuku tangine ngarosu pilig ta tane nu tuku piro tanꝑo tanꝑꝑ mayok kinig ta tane kila. Tane une manꝑau tuku piro mbal minap ta tane ngisikamꝑgaig. Tane Kuate tuku minꝑge kumnemꝑge minap ta nu tane tinꝑreknu kile-mayokkuwa le abo ꝑak minamꝑgaig.

¹⁷ Sine Kuate tuku nyu te-dungube. Tane buk une tuku piro mbal minnaig le afunꝑge tugusek pasa tumtinꝑginaig ta kile tangine wamdus ꝑakmbambi dubide. ¹⁸ Tane une manꝑau tuku sangrinꝑge ndaleka minna le nu tane muskil kile-tidingina le kile tane manꝑau tinꝑreknu tuku piro mbal tanꝑꝑ minig. ¹⁹ Ye

tane maṇau tiṇreknu tuku piro mbal ṅga satinḡit ta tane wamdus pulutingam tuku ndo satinḡit. Tane nu tuku piro mbal kuga. Tangine wamdusmbi nu dubide. Tane o buk tangine ṅgarosu inum inumnu kutur maṇau tuku piro agaṇ patikinaig sulumba wam ṅaigonu lato lato kumba minnaig. Tanamba ndo kile tangine ṅgarosu inum inumnu maṇau tiṇreknu tuku piro agaṇ tanaṇ patikap sulumba Kuate tuku mbal purfeṇnu mayok kape.

²⁰ Tane buk une tuku piro mbal minnaig le maṇau tiṇreknunḡe tane kulatkam kumuṇ kuga.

²¹ Tane une tuku piro mbal minmba maṇau ke likinaig ta tuku kile kiko kamusde. Tane alonu ame agaṇ tinaig? Maṇau tanḡe kumam tuku ndin ndo wakeite. ²² Kile tane une tuku sanḡri kumnemḡe mine ndakade. Kuga. Tane Kuatenḡe muskil kile-tidingina le kile tane nu tuku piro mbal minig. Tanamba tane Kuate tuku mbal purfeṇnu mayok kinig sulumba abo ṇak minmba minam tuku ndin mbolḡe minig. ²³ Une kumnemḡe pirokade mbal nane piyanu kume maṇau tade. Sine sinḡine Sunḡo Yesus Kristus tuku mbal Kuate nu piya kugatok abo tugu minmba minam tuku sinḡit.

7

Tukul pasa le une maṇau tuku pasa

¹ Tira kame, tane tukul pasa ṇak minig mbal ye tane satinḡamḡit. Tanḡo abo minig ait mbolḡe ndo tukul pasanḡe nu kulatka minit ta tane kila.

² Pino nu tanḡo nuṇe abo minwa le nu tukul pasa dubimba tanḡo kise tam kumuṇ kuga. Tanḡo nuṇe

kumwa ta nu tango kilig tuku tukul ta kumnemnge mine ndakate. ³ Nu tango nuje kume ndakate le nu tango kise tate ta nu mungu kilig tuku tukul pasa purte. Tango nuje kumit ta nu tukul ta kumnemnge mine ndakate. Nu tango kise tuwa ta nu une ndakate.

⁴ Tira kame, tanjamba ndo tane ande tuku mbal minam tuku Kristus tuku ngarosu mbolnge tane kumanu tananj kummba tukul tuku sangri kusrenaig. Ande nu kummba tingina ta sine nu tuku mbal mineg. Kile sine Kuate tuku mbal minmba nu tuku nga wam magenu tinreknu ndo kilemayokkam tuku mineg. ⁵ Sine buk kilke te tuku manjau mbolnge mingen le tukul pasange ngarosu tuku nzali ngaigonu tukulningina tukunu une manjau nu sine sinamnge sangri tinga piroka kume manjau te-mayokna. ⁶ Tukul pasa tuku sangri sine kulatka minna ta kile sine kumanu tananj kumgenj sulumba nu tuku sangri kumnemnge mine ndakeg. Kile sine manjau ambokok mbolnge tukul kumnemnge minmba Kuate dubi ndaweg. Sine manjau kitek Tukul Guwa mbolnge Kuate dubiweg.

⁷ Sine wam ta tuku ndanjkube. Tukul pasa le une manjau nale ndui ta ndo minik e? i ... Ye tanjamba idus ndawet. Ye tukul pasa mbolnge ndo une tuku sangri ta kamusen ta tenenmba. Tukul pasa ande sakate: Tango tuku aganj kanjerka am kikon ti ndangap ngate. Tukul pasa ta mine ndakate kande ye am kikon tingam tuku manjau nayonu ta kamus ndawet kande. ⁸ Tukul pasa nu tanjamba sakate tukunu une manjau nu tukul mbolnge ndin kanjermba ye tuku ngamunggal sinamnge am kikon tingam tuku manjau kise kise kile-mayokkina.

Tukul pasa mine ndakuwa ta une manau nu kumanu tanan minit. ⁹ Ambonga ye tukul gilai ait mbolnge ye abo nak minet nga idusen. Ye tukul kila pilen le une manau sangri tinga ye kumam tuku pilna. ¹⁰ Tukul pasa nu abo minam tuku ndin tumyam tuku prona ta ye nu mbolnge kume manau ndo te-siliken. ¹¹ Tukul pasa ta mayok kina le une manau ye didikam tuku tukul mbolnge ndin kangermba ye didika tukul pasa tambi ye baleyina.

¹² Moses tuku tukul pasa purfernu tinreknu mayenu ndo minit. ¹³ Wam mayenu tanje ye baleyina nga sakam kumun e? i ... Ye tanamba idus ndawet. Uenenge nu wam mayenu ta tumba ye baleyina sulumba nunge manau nayonu ta temayokna. Tukul mbolnge une nu sinja agan nayonu ta kilimok mayok kinit.

Une tuku sangri

¹⁴ Tukul pasa nu Tukul Guwa tuku sangri mbolnge prote ta sine kila ta ye tango tuku manau gisleknu nak minet tukunu ye une tuku piro tango ndalekanu tanan minet. ¹⁵ Ye wam ke liket ta ndanam saka ye tanawet. Ye wam nzaliyate ta ye ke ndaket. Ye wam nule parak ta ndo ke liket. ¹⁶ Ye wam nzali ndayate ta ke liket sulumba yinje manau tambi tukul nu kumumbi sakate nget. ¹⁷ Ye wam nagonu ke liket ta yenje kuga. Une nu ye sinamnge minmba nunge wam ta ke likate. ¹⁸ Ye tango tuku manau gisleknu nak minet le wam mayenu ande ye sinamnge mine ndakate ta ye kila. Ye wam magenu kam tuku wamduset ta ke fuguwet. ¹⁹ Ye manau mayenu kam nzaliyate ta ye ke ndaket. Ye manau nayonu kam mbulet ta ye ket. ²⁰ Ye manau

mbulet ta ke liket ta yenje ke ndaket. Une nu ye sinamnge minmba nunje kate.

²¹ Wam nayonu mayok kinit ta tenenmba. Ye wam mayenu ande kam nzaliyate sulumba ye wam nayonu ndo ket. ²² Yinje ngamungal sinamnge yinje pilewanu wamnge Kuate tuku tukul pasa kumumbi sakate nga tumyate ta ²³ wam nayonu ande ye tuku ngarosu mbolnge sangri tinga yinje pilewanu wam ta ndonj kame bumba minik le kamuset. Nu ye tumba une manjau ye sinamnge minit te kumnemnge pilit le ye wam njaigonu ke liket.

²⁴ A ... ye sinjka sinamanzer sunjo njak minet. Yinje ngarosu tuku sangri mbolnge ye kumam tuku minet te imanje ye turyuwa. ²⁵ Ese. Ye Kuate gare pasa sunjo tuwet. Nunje singine Sunjo Yesus Kristus mbolnge sine tursinmba muskil kile-tidinge singit.

Ta tuku ye yinje pilewanu wamnge Kuate tuku tukul kumnemnge minet ta ye tango tuku manjau gisleknu njak minmba une manjau kumnemnge minet.

8

Tukul Guwa tuku sangri

¹ Sine Kristus Yesus ndonj ulendikeg mbal sine pa tam tuku mine ndakeg. ² Sine nu ndonj ulendikeg sulumba Tukul Guwa kumnemnge mineg le nu une tuku sangri te-simba muskil kile-tidinge sinmba abo mine manjau singit.

³ Sine tango tuku manjau gisleknu njak mingenj tukunu tukul pasa nu sine tursinge fuguna ta Kuatenje nu sine turkina sulumba nu nunje Kinjo

kukulna le nu kilke mbolok une *ɲak* tango tanan mayok ka Kuate tuku nzali dubimba une saukam tuku *ɲgarosu* kumam tuku pilna. Tanana le Kuate nu kilke mbolok tangombi une tuku sangri kume serna. ⁴ Ta tuku sine tango tuku manau gisleknu kumnemnge mine ndaka Tukul Guwa tuku nzali kumnemnge mineg mbal sine tukul pasa am mbolnge kumumbi mayok kineng.

⁵ Nane tango tuku manau gisleknu kumnemnge minig mbal nanjine wamdus tango tuku wam mbolnge ndo minig. Tukul Guwa tuku nzali kumnemnge minig mbal nanjine wamdus Tukul Guwa tuku wam mbolnge minig. ⁶ Ande nu nuɲe wamdus tango tuku manau mbolnge pilit ta nu *ɲgisikamngat*. Ande nu nuɲe wamdus Tukul Guwa mbolnge pilit ta nu abo *ɲak ɲgamungal mukuk minamngat*. ⁷ Tango tuku manau gisleknu kumnemnge minig mbal nane Kuate tuku *ɲgueu* minig. Nane Kuate tuku tukul pasa kumnemnge mine ndakade. Nane sinjka dubiwam fugude. ⁸ Nane tango tuku manau gisleknu kumnemnge minig tukunu nane Kuate gare tambim kumun kuga.

⁹ Tukul Guwa sinjka tane sinamnge minit ta tane nu tuku nzali kumnemnge minig. Tane tango tuku manau gisleknu kumnemnge mine ndakade. Ande nu Kristus tuku Guwa kugatok ta nu Kristus tuku tango kuga. ¹⁰ Tane une manau *ɲak* tukunu *ɲgarosu* kumam tuku minig ta Kristus nu tane sinamnge minit le tane tinreknu mayok ka *ɲgamungal* abo tugu *ɲak* minig. ¹¹ Yesus kumna le Kuatenge tetina ta nuɲe Guwa tane sinamnge minit. Nu tane sinamnge minit tukunu nu Kristus Yesus kumna le

te-tina tanjamba ndo tanjine kumig tuku ngarosu ta mata kile-tidingamngat.

¹² Tira kame, sine tanjo tuku manjau gisleknu manj dubi ndakube. Nu sine kulat ndakate. ¹³ Sine tanjo tuku manjau gisleknu kumnemnge minbe ta sine ngisikamngig. Sine Tukul Guwa tuku sangri mbolnge ngarosu tuku manjau kile-ibenka kume serninbe ta sine abo njak minamngig. ¹⁴ Sine Kuate tuku Guwa tuku nzali dubiweg mbal sine Kuate tuku kinjo kame mineg. ¹⁵ Sine Tukul Guwa tigen mbal sine piro mbal mayok ka kuru kuru wam mbolnge pro ndagen. Kuga. Sine nu mbolnge Kuate tuku kinjo kame mayok ka ndek yinje Mam nga Kuate wikeg. ¹⁶ Tukul Guwa nu sine sinamnge tane kumumbi Mam ngade nga tumsingit le sine Kuate tuku kinjo kame mineg ta kila pileg. ¹⁷ Sine kinjo kame mineg ta Mam tuku aganj ndende kilam tuku mineg. Kuate nu sine tuku Mam tukunu sine Kristus ndon nunje aganj ndende ta kilamngig. Kile sine ait te mbolnge nu ndon piti kuraweg ta sine nu ndon kilja tamngig.

Sine gare sunjo tamngig

¹⁸ Kilja sunjo sine mbolnge mayok kangat ta ye wam ta idusmba kile piti kuraweg te aganj fudinndo nget. ¹⁹ Kuate nu kilke mbolnge aganj ndende njakmba kile-mayokkina ta nane Kuate tuku kinjo kame mayok kambim tuku ait tairnga mindesimba minig. ²⁰ Aganj njakmba ta manjau gisleknu mbolnge pronaig. Nane nangine nzali dubimba tanjamba pro ndanaig. Kuate nunje nane kilmba manjau ta kumnemnge patikina ta nane

nduiye tanjamba minmba minam tuku pati ndakina. ²¹ Aganj kame njakmba ta kile njaigonjam tuku manau kumnemnge minig ta nane Kuate tuku kiŋo kame ndoŋ muskil kile-tidinge ningamngat. ²² Aganj njakmba ta pino kiŋo te-palmbim tuku rar kamuste tanjamba muskil te-tiwam tuku mindesimba wikaraumba minig ta sine kila. ²³ Aganj kame ta ndo kuga. Sine Tukul Guwa njak minmba samba mbolok gare kamuseg mbal sine mata ngarosu tuku muskil te-timba Kuate tuku kiŋo kame mayok kambim tuku tairnga ngamungal sinamnge wikaraumba mineg.

²⁴ Kuate nu buk muskil kile-tidinge singina le kile sine wam ta tuku alonu tairnga minde mineg. Sine wam ande tairnga minde mineg le nu prowa sulumba tumail pulusinguwa le man nu tairnge nda. ²⁵ Sine wam ande tuku tumail pulu ndasingit le sine wamdus sangrinu pilmba wam ta ndo tairnga mineg.

²⁶ Tanjamba ndo sine sangriknu mine ndakeg le Tukul Guwa nu sine sinzaŋsingit. Kuate nu yaban pasa ndaŋ nane kumumbi kade nga nzalite ta sine gilai mineg. Tukul Guwa nu sine tuku ngamungal sinamnge Kuate yabanjam tuku ta sine tuku sungomba idusmba pasate fugumba malmbi ndo kate. ²⁷ Kuate nu tanjo tuku ngamungal njakmba kangerte ta nu Tukul Guwa tuku wamdus kila pilit. Tukul Guwa nu Kuate tuku nzali dubimba nu tuku mbal tuku yabanje le Kuate nu nuŋe malmbi ndo ismba nu tuku wamdus kila minit.

²⁸ Sine Kuate tuku kume pureg mbal nu nuŋe wamdus dubimba sine kilam tuku wikina. Wam kame kise kise sine mbolnge prowe likade ta

sine mine mayewam tuku ndo prode ta sine kila. ²⁹ Kuate nuñe Kiño ta kiño mulum minwa nga nu o buk sine kilam tuku madisingina ta nuñe Kiño nuñe tuku manau te-purbe nga idusna. ³⁰ Tanamba nu sine kilam tuku o buk madisingina mbal nu sine wikina. Nu sine wikina sulumba tiñreknu kile-mayokkina. Sine tiñreknu kile-mayokkina sulumba nyu sugo singam tuku patikina.

Kuate tuku kume pur manau sungo

³¹ Ye wam kame satinjit ta tugunu tenenmba. Kuate nu sine ndonj sailka minwa le imange sine kile-ibenkam kumun? Kumun kuga. ³² Nu nuñe Kiño nuñe mape ndamba sine tursingam tuku kumwa nga pilna. Tanamba kile nu nuñe Kiño nuñe mbolnge wam ñakmba singit le sine ngamungal mukuk ñak mineg. ³³ Kuate nuñe sine tiñreknu ngate. Ta tuku ande nu sine Kuatenge madisingina mbal pasa mbolnge patikam kumun kuga. ³⁴ Kristus Yesus nu sinenu nga kumna tukunu ande nu sine pa singam tuku mine ndakate. Nu kumna wam ta ndo kuga. Kuate nu te-tina le nu tingina. Kile nu Kuate tuku ndinam kumamnge minmba sine tuku nga Kuate yabanmba minit.

³⁵ Kristus nu sine tuku kume purmba minit ta imange nu tuku kume purte wam ta kuerkam kumun? Piti ait, sinamanzer, afunge kasursingig, gubak mineg, aganj denkanu mineg, kame aganj sine tugum prode, afu balesingam bafude wam kame ta ñakmba nu tuku kume purte wam ta kuerkam kumun kuga. ³⁶ Kuyar pasa ande nu tenenmba sakate.

Sine ne tuku mbal ait ṇakmba kumam tuku mineg.
Sipsip bale faram tuku pileṇgade taṇamba afu sine
bale faram tuku pileṇgade ṇgate. *Mune*

44.22

³⁷ Kristus nu sine tuku sunḡomba kume purte ta
nu piti ṇakmba ta kugrakam tuku tursiṇgit le sine
saṇgri ṇak mayok kineg. ³⁸⁻³⁹ Ye siṇka son pasa
satiṇgamṇgit. Kuate nu siṇgine Sunḡo Yesus Kristus
mbolṇge sine tuku sunḡomba kume purte ta saṇgri
andenḡe nuṇe wamdus ta kuerkam tuku mine
ndakate. Sine kumeg e ko abo mineg ta eṇel le
guwa sugo sugo tuku saṇgri wam kame kile sine
mbolṇge prode ko ṇgumneṇga prowamṇgaig agaṇ
ndende samba le kilke mbolṇge mine likade wam
kame sakit ta ṇakmbaṇge Kuate nu sine tuku kume
purte wamdus ta kuerkam kumuṇ kuga.

9

*Kuate nu nuṇe wamdus dubimba nuṇe mbal ma-
diniṇgit*

¹ Ye Kristus tuku taṇgo minet ta ye yabri pasa
sa ndaket. Ye pasa satiṇgamṇgit te siṇka son pasa.
Tukul Guwaṇge pasa te siṇka son pasa ṇga sayate
le ye tane satiṇget ta teṇenmba. ² Ye Zu mbal tuku
piti sunḡoyate le ṇgamuṇgal rar kamusmba minet.
³ Ye Kristus ndoṇ purka ṇgisikumba maṇau tambi
yiṇe ndare tuma turkam kumuṇ kande ye wam ta
mata iduset kande.

⁴ Nane Israel tugu minig. Nane nuṇe kiṇo kame
minam tuku Kuatenḡe nane madiniṇgina. Nu nane
ndoṇ minmba minit. Nu nuṇe pasa ta nane ndoṇ
katna. Nane tukul pasa ṇak. Kuate mbariṇam tuku
ndin nu nane tumniṇgina. Nu wam magenu kam

sakina ta nane ambonnga ismba tinaig. ⁵ Abraham Isak Yakob nane nane tuku mbun. Kristus nu ngarosu jak mayok kina ta nu nane tuku ndare mbolnge mayok kina. Nu Kuate. Nu aganj jakmba kulatka minit. Nyu te-dungam tuku wam ta nu mbolnge kumba minmba minam tuku minit. Son.

⁶ Israel mbal nane Kuate tuku ndin pitaide tukunu Kuate nu wam kam saningina ta ke ndakate nga idus ndawap. Nane Israel tuku tugu jakmba minig ta afu ndo Israel ndinok. ⁷ Ta tuku Abraham tuku mbun jakmba minig ta afu ndo nu tuku mbun ndinok. Kuate nu tenjenmba Abraham sana.

Isak tuku ndare mbolnge ndo ne tuku mbun mayok kanngaig nga sana. *Mulum Pasa 21.12*

⁸ Pasa ta tugunu tenjenmba. Sine ngarosu mbolnge Abraham tuku mbun mayok kineng mbal sine Kuate tuku kinjo kame mayok nda kineng. Kuate nu pasa sangrinu Abraham sana ta sine pasa ta mbolnge Abraham tuku mbun mayok kineng mbal ndo sine Kuate tuku kinjo mayok kineng. Sine Abraham tuku mbun ndinok. ⁹ Kuate nu Abraham tenjenmba sana.

Yar ande si piyo nane Sara nu kinjo tuwa le ye sinjka luka prowamngit ngina. *Mulum Pasa 18.10*

¹⁰ Ta ndo kuga. Ngumnennga Rebeka nu sinjine mbun Isak ndon kinjo armba fungul sinamnge konkinaik. ¹¹ Kinjo armba ta pro ndamba wam magenu ko ngaigonu ke ndakinaik le nu o buk ande madina. Kuate nu tango madiningit ta nane wam ke likade mbolnge madi ndaningmba nu nune wamdus ndo dubimba madiningmba wikate. ¹² Nu

nuŋe maŋau ta te-mayokmba Rebeka tenjenmba sana.

Kiŋo mulum nu kiŋo ngumngamngat ta tuku miŋge kumnemngge minamngat nga sana.

Mulum Pasa 25.23

¹³ Kuyar pasa ande mbolŋge Kuate tuku miŋge tenjenmba minit.

Yakob tuku ye kume puret ta Esau ye kasuret ŋgate. *Malakai 1.2*

¹⁴ Kuate nu nuŋe nzali dubimba ande madimba ande pitaite ta nu wam kumumbi ke ndakate nga sakam kumuŋ e? i ... Ye taŋamba idus ndawet.

¹⁵ Kuate nu pasa te Moses sana le nu kuyar mbolŋge kuyarna le minit.

Ye taŋgo ande mapewam iduset ta ye nu mapewet. Ye taŋgo ande sinawam iduset ta ye nu sinawet ŋgate. *Kisim Bek 33.19*

¹⁶ Ta tuku Kuate nu ande mapete ta taŋgo tuku wamdus ko nuŋe piro tuku mundu ta tuku nu mape ndate. Kuga. Nu nuŋe wamdus sina tambi ndo nu mapete. ¹⁷ Kuate nu kuyar pasa ande mbolŋge Isip tuku gabat Farao tuku tenjenmba sakate.

Ye ne mbolŋge yiŋe saŋgri te-mayoki le ye tuku nyu kilke mbol mbal iswaig nga ye ne gabat pilen ŋgate. *Kisim Bek 9.16*

¹⁸ Ata. Kuate nu nuŋe nzali dubimba afu mapekate sulumba afu nuŋe pasa pitaiwam tuku wamdus karenŋnu niŋgit.

¹⁹ Kile tane tuku ande tenjenmba ye kusnayamngat. Sine Kuate tuku nzali pitaiwam kumuŋ kuga ta ndaŋam saka Kuate nu taŋgo tuku gubra pilit nga ye kusnayuwa ta ²⁰ ye tenjenmba

nu tuku pasa lafuwamngit. Ne ima le Kuate ndon kualeyaukate. Kilke waim andenge nu tango wakeite ta samba ne ndanam saka ye tenenmba wakeiyina nga sa ndate. ²¹ Waim wakeikanu tango ta nu kilke kilmba nuje nzali ndo dubimba aganj wakeikate. Nu kilke ndui tambi waim ande maditaknu wakeimba waim ande ake aganj patinu tuku wakeite.

²² Tanamba ndo Kuate nu nuje nzali dubimba nuje aganj ndende mbolnge wam afu kam kumun. Nu une tuku gubra njak minmba nuje sangri sungo te-mayokmba njakmba tumningam tuku iduste ta nu ngan minmba pitik ndo ngisikam tuku minig mbal pa ninge ndakate. ²³ Nu nuje mapekate mbal mbolnge nuje wam magenu lato lato patikuwa le njakmba kanjerwaig nga idusmba tanate. Mbal ta nane nu ndon gare njak minmba minam tuku Kuate nu o buk nane madiningina. ²⁴ Kuate nu sine wike likate mbal tuku saket ta afu Zu mbal afu kasomok mbal.

²⁵ Kuate nu tuan tango Hosea mbolnge nu kasomok mbal tuku tenenmba sakina.

Nane ye tuku mbal mine ndakade kuasmbi ta nane ye tuku mbal minamngaig. Mbal ta ye nane wamdus ninge ndaken ta ye nane tuku kume purmba minamngit.

²⁶ Ma ande tuku mbal nane Kuate tuku mbal kuga nga saken ta ye tane Kuate abo njak minit tuku kinjo kame ngamngit. *Hosea 2:23; 1:10*
Kuate nu tanamba sakina.

²⁷ Tuan tango Aisaia nu Israel mbal tuku tenenmba wi kuenjka sakina.

Piyalnge fulbul minig taŋaŋ Israel mbal burnu kumuŋ kuga ta ndui ndui ndo muskil kile-tidingam tuku wam tamngaig.

²⁸ Kuate nu dal ndaka kilke te mbolnge pitik ndo pasa nduiye te-timba lafunu pa niŋgamngat.

Aisaia 10.22-23

²⁹ Aisaia nu o buk pasa ande teŋenmba sakina.

Samba mbolok mbal tuku Mbara nu sine tuku ndare afu mape ndakina kande sine Sodom le Gomora taŋaŋ kile mine ndakeg kande.

Aisaia 1.9

Aisaia nu taŋamba sakina.

³⁰ Ye tuan tango kame tuku pasa satinigit ta tugunu teŋenmba. Kasomok mbal nane tiŋreknu mayok kambim tuku ndin sota matuk tukul ndakinaig ta nane Kuate nu kumuŋ nginaig sulumba Kuate am mbolnge tiŋreknu mayok kinaig. ³¹ Israel mbal nane tiŋreknu mayok kambim tuku tukul dubika matuk tukulka nane tiŋreknu mayok ndakinaig. ³² Ta ndaŋam? Nane tiŋreknu mayok kambim tuku wamdus saŋgrinu pilnaig ta naŋgine piro tuku saŋgri mbolnge sotinaig. Kuate nu kumuŋ nga nu mbolnge sote ndakinaig. Ndame ande tango kupe daŋngade ta nane ndame ta mbolnge bikekade.

³³ Kuyar pasa nu teŋenmba sakate.

Ata. Ye Sion tumbraŋnge ndame ande kupe daŋngam tuku pili le minamngat. Ndame sungo ta mbolnge nane barinungaig. Ande nu ndame ta tuku saŋgri tomba tiŋguwa ta nu tumail pulunuŋgat ngate. *Aisaia 28.16*

10

Israel mbal ndin mayenu ngisinaig

¹ Tira kame, yiŋe mbal Israel nane muskil kile-tidinge niŋgam tuku ndin ta te-silikuwaig ŋga ye wamdus saŋgrinu pilmba Kuate yabaŋet. ² Nane Kuate dubi mayewam tuku ŋgamuŋgal kunde-kundeniŋgit ta nane ndin katese ndade. Ye nane tuku maŋau ta kila. ³ Nane Kuatenge ndo taŋgo tiŋreknu kile-mayokkate wam ta gilai minmba naŋgine saŋgrimbi tiŋreknu mayok kambim tuku wamdus saŋgrinu pilig. Nane Kuate nu taŋgo tiŋreknu kile-mayokkate ndin ndindo ta pitaide.

⁴ Kristus mbolŋge tukul pasa kumna. Kile nu tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgade mbal nane Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kinig. ⁵ Moses nu tukul pasa dubimba tiŋreknu mayok kambim tuku teŋenmba kuyarna.

Ande nu tukul pasa ŋakmba dubi mayewa ta nu abo ŋak minmba minamŋgat ŋgina. *Wok*
Pris 18.5

⁶ Kristus tuku kume mbolŋge tiŋreknu mayok kinit wam ta minde bada taŋaŋ kuga. Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Ima nu samba mbol ambe kaŋgat ŋga idus ndawa ŋgate. *Lo 30.12*

Sine pasa tambi ande nu samba mbol kumba Kristus tumba ndekuwa le son ŋgam kumuŋ ŋganu sukeg. ⁷ Ko ima nu kumanu mbal tuku tumbran kaŋgat ŋga idus ndawap. Pasa tambi ande nu Kristus kumanu mbal ŋgamukŋge te-tiwa le son ŋgam kumuŋ ŋganu sukeg.

⁸ Kristus son ŋgam tuku ndin minde bada taŋamba kuga. Kuyar pasa te ise tiwap.

Kuate tuku pasa tane tugumnge minit. Tane tuku minge mbolnge ngamungal sinamnge minit.

Lo 30.14

Ata. Nu son ngam tuku minde bada kuga. Pasa tane tugumnge minit ta sine kukliweg. Tane Kristus tuku kume tuku sangri tomba tingap ngeg not.

⁹ Ne nane mingembi Yesus nu Sungo Ndindo minit nga te-mayokmba saka sulumba nane ngamungalmbi Kuatenge Yesus kumna le te-tina ta ne son nga ta Kuate nu ne tuku muskil te-tiwe tanmbimngat. ¹⁰ Sine ngamungalmbi son ngeg le Kuatenge sine tinreknu ngate. Sine mingembi pasa ta te-mayokeg le muskil kile-tidinge singit. ¹¹ Kuyar pasa ande tenenmba sakate.

Ande nu ndame ta tuku sangri tomba tingwa ta nu tumail pulunungat ngate. *Aisaia 28.16*

¹² Sine Israel mbal tane kasomok mbal Sungo am mbolnge sine kise kise mine ndakeg. Nu sine ngakmba tuku Sungo ndindo minit. Nane afu nu sinzanninguwa nga nu wikade ta nu nane ngakmba nunge rangun mayenu tambi sinzanningit. ¹³ Kuyar pasa nu tenenmba sakate.

Nane afu Sungonge sinzanninguwa nga wikade ta nu nane ngakmba muskil kile-tidinge ningamngat ngate. *Yoel 2.32*

¹⁴ Nane nu tuku sangri gilai minmba son nda ngade mbal ta ndanndanmba nunge nane sinzanninguwa nga nu wikam kumun? Nane nu tuku nyu ise ndakuwaig ta ndanmba nane son nguwaig? Ande nu Kristus tuku pasa tumba nane tugumnge kukli ndawa ta ndanmba nane isamngaig? ¹⁵ Afu nanjine mbal afu pasa kukliwam tuku kukul ndaninguwaig

ta ndanmba nane kumba pasa ta kukliwamngaig?
Kuyar pasa ande ta tuku tenenmba sakate.

Ande nu pasa mayenu tumba pro sine tugumnge
sakate ta sine gare-garekeg ngate. *Aisaia*
52.7

Israel mbal pasa mayenu pitainaig

¹⁶ Kristus tuku pasa mayenu isig mbal gu-
dommba nane pasa ta dubi ndade. Aisaia nu ta
tuku tenenmba sakina.

O Sungo, sine pasa kukliweg le ande nu son nda
ngate ngina. *Aisaia 53.1*

¹⁷ Sine Aisaia tuku pasa ta mbolnge tenenmba kila
pileg. Son ngam tuku ndin ta Kristus tuku kuk-
liweg. ¹⁸ Ye tane kusnatingamngit. Israel mbal
nane pasa mayenu ise ndakinaig e? Kuga. Nane
sinjka pasa mayenu buk isnaig. Kuyar pasa ande
tenenmba sakate.

Nane Kuate tuku pasa kuklinaig le kilke mbol
mbal njakmba isnaig. Nanjine pasa ta
sungoka kilke tugu njakmba kumungina ngate.
Mune 19.4

¹⁹ Ye manj lato kusnatingamngit. Nane Israel mbal
pasa ismba tugunu katese ndanaig e? Kuga. Nane
sinjka katesenaig. Moses nu o buk Kuate tuku
minje pasa tenenmba sakina.

Ye mbal nyu kugatok mbolnge manau mayenu ki
le tane Israel mbal wamdus njayongamngaig.
Ye kilke kisekok mbal wamdus tugusek kugatok
minig ta sinzanngi le tane gubra tamngaig
ngina. *Lo 32.21*

²⁰ Ngumnennga Aisaia nu Kuate tuku minje te-
mayokmba pasa sangrinu ande tenenmba sakina.

Ye sote ndakade mbal ye te-silikam tuku ndin tumningamngit. Nane ye kusna ndangade mbal nane ye kila palmbim tuku ye nane tugumnge mayok kangit ngina. *Aisaia 65.1*

²¹ Nu nuje mbal Israel tuku tenenmba sakina.

Ait kuennu nane ye tuku pasa pitaimba ngueu pilig mbal nane ye tugum prowaig nga wika minet ngina. *Aisaia 65.2*

Aisaia nu Kuate tuku minge tanamba te-mayokna.

11

Kuate nu Israel mbal tuku sinaningina

¹ Ye tane kusnatingamngit. Kuate nu nuje mbal Israel pitaikina nga idusde e? Sinka nu tana ndana. Ye mata Israelnu. Ye Abraham tuku ndare. Ye tuku tugu ta Benyamin. ² Kuate nu nuje mbal Israel kilam tuku o buk madiningina ta nu nane pitai ndakate. Elia tuku wam kube kuyar pasa mbolnge minit ta tane kila. Nu Israel mbal tuku manau kangerka nu nane pasa mbolnge patika Kuate sana: ³ O Sungo, nane Israel mbal ne tuku tuan tango nakmba kilmba bale farmba ne atraukam tuku mbain ta kilmba ngaigo siglikade. Kile ye yinge ndo ne dubinumba minet le nane ye mata baleyam tuku ndin sotade ngina. ⁴ Tanakina le Kuate nu ndek Elia tenenmba sana: Kuga. Israel mbal ngamuknge nane gudommmba 7,000 ye dubiyade le ye nane kulatket. Nane yabri mbara Baal mbarinj ndade nga Elia sana.

⁵ Tanamba ndo kile ait te mbolnge sine Israel mbal ndui ndui Kuate dubimba mineg. Kuate nu o buk sine ake sinan make patika kilam tuku

madisingina. ⁶ Nu ake sinan sine make patika madisingina ta singine wam ke likeg ta mbolnge sine nuje mbal mayok nda kinég. Kuga. Sine nuje ake make patikate wam ta mbolnge ndo nuje mbal mayok kinég. ⁷ Wam ta mbolnge sine tenenmba kila pileg. Israel mbal nane tinreknu mayok kambim tuku ndin sotinaig ta te-sili ndakinaig. Ku-ate nu sine ndui ndui kilam tuku madisingina mbal sinenge ndo te-silikeg. Nane afu ngamungal tukulmba wamdus karen nu ningina. ⁸ Kuyar pasa ande tenenmba sakate.

Kuate nu nane tuku ngamungal wamdus tukulam tuku manau ningina le nane ammbi agan kanjer ndaka kilbambi pasa ise ndakade. Kile nane tanjamba ndo minig ngate. *Aisaia 29.10*

⁹ David nu mata tenenmba sakina.

Nane agan ndende kumumbi minmba den ndakeg nga idusde. Wamdus tanje nane biye tidinguwa le nane ndekuwaig sulumba lafunu kumumbi tuwaig.

¹⁰ Nane tuku am ma makenge songuwa le mambil ndawaig.

Nane piti njak minmba poska lika minmba minwaig ngina. *Mune*

69.22-23

David nu tanjamba sakina.

Kuate nu kasomok mbal kilna

¹¹ Ye man tane kusnatingamngit. Israel mbal nane Kuate tuku ndin nduiye ngisinaig nga idusde e? i ... Nane tanja ndanaig. Nane mbarmba Kristus pitainaig le muskil kile-tidinge ningam tuku pasa ta nane tane kanjerka am kikon tinga pasa mayenu

ta man tam iduswaig nga tane kasomok mbal tugum kina. ¹² Israel mbal mbarnaig le kilke mbol mbal nakmba Kuate tuku wam mayenu ta te-silikinaig. Nane Kuate kusrenaig le nuje wam mayenu tane kasomok mbal mbol prona. Ngumnernga Israel mbal man ngamungal biye mbilmba Kuate tugum kuwaig le wam mayenu nane tuku mbar mbolnge prona ta limba sinja wam mayenu sungo nayo tango nakmba mbolnge mayok kangat.

¹³ Kile ye tane kasomok mbal satngamngit. Ye tane kasomok mbal tuku aposel minet ta piro te sungo nga wamdus sangrinu pilmba piroket. ¹⁴ Ye manau tambi yije tugu am kikon tinga nane tuwaig nga iduset. Tanamba nane afu turmba muskil kile-tidinguwaig. ¹⁵ Kuate nu Zu mbal kile-sikina le kilke mbol mbal nakmba Kuate ndon tumawam tuku ndin mayok kina. Ngumnernga nu man Israel mbal luka kilwa le ame wam sungo mayok kangat? Tango kummba man abongate wam sungo tanan.

¹⁶ Bret inumnu kuerka Kuate atraukate ta bret naknu ta Kuate tuku. Ail tugunu Kuate tuku minit ta ail wainu nakmba nu tuku. ¹⁷ Ail ndinok ta Kuate nu wainu afu kat pugurka dunjekok olif ail wainu kilmba wainu ndinok afu ngamuknge tuturmba kuse likina. Tane kasomok mbal dunjekok olif ail tanan kile Zu mbal tuku wam magenu nane ndon kilig. ¹⁸ Tane wam ta tuku idusmba sine ail wainu ndinok liningeg nga payam ndakap. Ail tugunu ail wainu mbolnge sangri ti ndangate. Kuga. Tane ail tugunu mbolnge sangri tingade.

¹⁹ Tane afu tangine ngarosu payamka tenjenmba

sakade. Sine kasomok mbal ail ta mbolnge tuturbe nga nu wainu afu kat pugurka pankina nga sakade ta son ta ²⁰ nane Zu mbal son nda nginaig tukunu Kuate nu nane kat pugurka pankina. Tane ngamungal son nak minig tukunu tane ail ta mbolnge minig. Tane tangine ngarosu payam ndaka kurau mayemba tangine ngamungal son biye dewap. ²¹ Wainu ndinok ta nane son nda nginaig le Kuate nu nane mape ndaka kat pugurkina. Tane dunjekok olif ail tanan minmba son manau kusrewap ta nu sinika tane mape ndaka kat pugurkamngat.

²² Ata. Tane Kuate tuku rangun manau le gubra manau te kila palpe. Kuate kusremba baringade mbal nu mape ndaka kile-pankate ta tane Kuate tuku rangun mayenu ta tade. Tane tanamba tumba minmba minam tuku ngamungal son biye dewap. Kuga ta nu tane mata kat pugurka pankamngat.

²³ Israel mbal nane man ngamungal biye mbilmba Kuate tuku sangri tomba tinguwaig ta nu nane kilmba man ail ta mbolnge tuturninguwa le minamngaig. Kuate nu tanawam kumun. ²⁴ Tane kasomok mbal buk dunjekok olif ail wainu minnaig le Kuatenge tane kat pugurka kilmba nu ail prode manau ta mbilmba olif ail mayenu ta mbolnge tuturmba kuse likina. Wainu ndinok ta nu nane man kilmba ail ta mbolnge tuturmba kuse likam tuku ta minde bada kuga.

Kuate nu kilke mbol mbal nakmba sinaningit

²⁵ Tira kame, tane tangine ngarosu payamkubekaig nga ye wam ande kurok minit ta te-kilimba satinngamngit. Israel mbal afu Kuatenge

ngamungal tukulmba wamdus karen nu ningina le Kuate ngumnenaig ta nane tanamba nduiye mine nda. Kuate nu tane kasomok mbal giganmba kilam tuku maditingina ta ka kumunguwa le Israel mbal ngamungal tukulmba wamdus karen nu minig ta kusrewamngaig. ²⁶ Wam ta mbolnge Israel mbal nakmba muskil kile-tidinge ningamngat. Kuyar pasa ande ta tuku tenemba sakate.

Muskil kile-tidinge ningam tuku tango nu Sion tumbran sungo mbolnge prowamngat.

Nu prowa sulumba Yakob tuku tugu Kuate ngumnede manau ta pitaiwamngat. *Aisaia 59.20*

²⁷ Tanamba ye nane ndon pasa katen ta kumumba nane tuku une manau saukamngit ngate. *Yeremia 31.33*

²⁸ Kristus tuku pasa mayenu Israel mbal nane pitaimba Kuate ngueu pilnaig ta tane kasomok mbal pasa ta isig. Nane Kuate tuku ngueu pilig wam ta mbolnge nu tane turkate ta Kuate nu nane kilam tuku madiningina ta nu nane tuku mbun kame idusningmba nane tuku kume purmba minit.

²⁹ Kuate nu wamdus mbil ndate tuku. Nu nunge wam magenu afu ningit ta nu man yai ndakate. Nu afu kilam tuku madiningit ta nu man nane pitai ndaningit. ³⁰ Israel mbal nane ambonga Kuate tuku minge dubinaig ta ngumnenga Kristus mbolnge pitainaig. Tane nu tuku pasa ambonga pitainaig mbal kile Kuate nu Kristus mbolnge tane mapekate. ³¹ Nu tane kasomok mbal mapeka minit tanamba ndo Israel mbal mata mapekam tuku ta kile nane nu tuku minge pitaimba minig.

³² Sine nakmba Kuate tuku minge pitaigen le nu

sine kilmba une tuku ndalekanu manjau mbol patikina. Tanjana sulumba kile nu Kristus mbolnge sine njakmba mapeka kilamngat.

³³ Kuate tuku manjau ta mayenu ndo. Nu tuku wamdus kila sungo o mbolnge. Sine sinja nu tuku wamdus kila pile ndakeg. Nunge wamdus kile-mayokkam tuku ndin sine pilengam kumun kuga.

³⁴ Kuyar pasa nu tenenmba sakate.

Ima nu Sungo tuku wamdus kila minit? Ima nu Sungo wam pagu pasa sawam kumun ngate.

Aisaia 40.13

³⁵ Ima nu aganj ande Sungo tuna ta tuku lafunu nu mbolnge minit? ³⁶ Nunge aganj ndende njakmba kile-mayokkina ta nu tugu. Nu miro. Nu tuku nyu sungo kilja sangri ta minmba minamngat. Son.

12

Sine Kuate tuku ndo minbe

¹ Tira kame, tane Kuate tuku mape manjau idusmba tangine ngarosu Kuate tuku nga madimba patikap le minwaig. Kuate nu atrau aganj tananj ta nu nzalite. Sine tanjaweg ta sine kumumbi Ku-ate mbaringeg. ² Tane kilke te tuku manjau te-pur ndawap. Tangine wamdus Kuate mbolnge palpe sulumba kitek mayok kape. Tane tanjamba Kuate tuku nzali kila palpe sulumba wam magenu o mbolnge Kuate garete ta ke likam kumun.

Piro sangri yimyam tuku pasa

(1 Korin 12)

³ Kuate nu ye make pilmba aposel pilna. Ye nyu tambi satengamngit. Tane tangine mironj payam ndaka kumumbi pilengap. Kuate nu sangri

yimyam tingit ta idusmba tangine mironj pilengap.
⁴ Ngarosu ndindo mbolnge aganj inum inumnu piro
 kise kise ke likade. ⁵ Tanamba ndo sine Kristus
 ndonj ulendikeg mbal sine gudommmba ta ngaros
 ndindo ndo mineg. Ngarosu ta mbolnge sine
 inum inumnu mineg ta ulendika ngaros ndindo.
⁶ Kuate nu sine njakmba make patika sine yimyam
 sangri kise kise ake singit tambi sine pirokube.
 Ande nu Tukul Guwa tugumnge pasa ismba kile-
 mayokkam tuku sangri tate ta nu nunge ngamungal
 son manau tambi kile-mayokkuwa. ⁷ Ande nu
 tango turkam tuku sangri tate ta nu tango turkuwa.
 Ande nu pasa kukliwam tuku sangri tate ta nu
 pasa kukliwa. ⁸ Ande nu tango sangri pileningam
 tuku sangri tate ta nu sangri pileninguwa. Ande nu
 aganj ndende njak afu turka ningam tuku sangri tate
 ta nu waknyumba ninguwa. Ande nu gabat tango
 minam tuku sangri tate ta nu wamdus sangrinu
 pilmba piro ta kuwa. Ande nu sinamanzerka
 minig mbal turkam tuku sangri tate ta nu gare njak
 turkuwa.

Tira kame ngamungal ningam tuku pasa

⁹ Tane wamdus tugusekmbi mungu kume
 purkap. Tane manau ngaigonu njakmba
 ngumneninmba manau magemento ndo bige dedengap.
¹⁰ Tangine tira kat tangine tananj tangine tangine
 mungu kume purkap. Tane tangine tangine tira
 kame tuku nyu kile-dungam tuku ngamungal
 kunde-kundetinguwa. ¹¹ Tane kanyum ndamba
 sangri tinga pirokap. Tukul Guwa mbolnge tumail
 gare njak mayok kape sulumba Sungo tuku piro
 mbal minap. ¹² Tane muskil kile-tidinge tingam

tuku tairɲgade ta tuku gare-gareka minmba piti sinamɲge ɲgan pilmba dirnaɲgap. Tane mara mara Kuate yabaɲmba minmba ¹³ Kuate tuku mbal agaɲ ndende denkade ta turkap sulumba kisekok mbal kilmba tange wande mbolɲge patikap.

¹⁴ Tane piti sertingig mbal Kuatenge nane sinzaɲninguwa ɲga yabaɲap sulumba nane nyaro pasa niɲmba kasur pasa ɲinge ndakap. ¹⁵ Nane gare ɲak minig mbal ndoɲ tane gare-garekap. Nane piti ɲak minmba malmbikade mbal ndoɲ tane malmbikap. ¹⁶ Tane tira kame ndoɲ wamdus ulendika tuma minmba sine sugo ɲga piro nyu kugatok ta kam tuku mbule ndakap. Tane sine kila sugo ɲak ɲga idus ndawap.

¹⁷ Ande tane mbolɲge maɲau ɲayonu kuwa kande tane maɲau ɲayonumbi lafu ndawap. Tango ɲakmba ɲgamukɲge maɲau tiɲreknu ndo ke likap. ¹⁸ Tane tango ɲakmba ndoɲ ɲgamuɲgal ulendi minam tuku ndin sotap.

¹⁹ Tira kame, nane afu tane mbolɲge maɲau ɲaigonu kuwaig le tane Kuatenge lafuwa ɲga piti ta nu wai mbolɲge ndo palpe. Kuate tuku kuyar ta tuku teɲenmba sakate.

Suɲgo nu sakate: Maɲau ɲaigonu lafunu ta ye tuku piro. Yeɲge pa ta ɲiɲgamɲgit ɲgate. *Lo 32.35*

²⁰ Kuyar pasa ande teɲenmba sakate.

Ne tuku ɲgueu tango nu gubawa kande nyamagan tawe le nyuwa. Nu kule parawa kande kule tawe le nyuwa.

Ne tanjawa ta nu nuŋe ŋgueu maŋau ta tuku kiko tumba wamdus rar prowa le kamusmba minamŋgat ŋgate. *Sindaun 25.21*

²¹ Maŋau ŋaigonu tanje tane kile-ibenŋkikat ŋga tane nu mape ndawap. Tangine maŋau magenu tamba maŋau ŋaigonu ta kile-ibenŋkap.

13

Kuatenje gabat sugo patike likate

¹ Sine ŋakmba gafman kumnemŋge minbe. Ku-ate tuku wamdus mbolŋge ndo nane mayok kinig. Gabat sugo mine likade ta nuŋge patikate. ² Ande nu gafman tuku miŋge pitaite ta nu Kuate tuku wamdus pitaite. Pitaide mbal ta nane piya kumumbi tade.

³ Maŋau magede mbal nane kulat tanjo sugo tuku kuru kuru ndakade. Nane wam ŋaigonu kade mbal ndo kulat tanjo tuku kuru-kurukade. Ne gabat ande tuku kuru-kurukam idus ndamba kande ne maŋau magenu ka le nu ne nzalinuwa.

⁴ Kuate nu tane turkam tuku gabat sunjo ta pilit. Nu maŋau ŋayonu lafuwam tuku nyu ŋak minit. Ta tuku ne maŋau ŋayonu kumba kande ne nu tuku kuru-kuruka. Kuate nu maŋau ŋaigonu kade mbal pa niŋgam tuku gabat sunjo ta nu tuku piro tanjo minit. ⁵ Ta tuku ye satinjit. Tane gafman tuku miŋge kumnemŋge minap. Tane Kuate tuku pa laipam tuku ndo nu kumnemŋge mine ndakap. Tane maŋau tinjeknu ŋga nu kumnemŋge minap.

⁶ Tane takis ndametin pankap. Gafman mbal nane piro ke likade ta nane Kuate tuku piro

biyig. ⁷ Tane afu mbolnge wam kam tuku min-waig kande nane mbolnge ke likap. Tane takis ndametin pankam tuku minmba kande pankap. Tane nyu nak mbal idusniimba nane gare ningam tuku wam ta ndo kap.

Tangine tangine mungu kume purkap

⁸ Tane aganj ande lafuwam tuku mine ndakuwa. Tangine tangine mungu kume puram tuku manjau ta ndo lafuwam tuku minwa. Nane afu tane tugumnge minig ta tane nane tuku kume purde ta tane Kuate tuku tukul pasa nakmba kumude.

⁹ Kuate tuku tukul gudommmba minig. Tango pino mungu kuayar ndakap. Tango bale ndawap. Aganj ande kuayar ndawap. Aganj ndende kilam tuku piriri ndawap. Tukul kame sakit ta nakmba tukul pasa tenge ulendite. Tukul ta tenenmba. Tane tangine ngarosuu tuku kume purde tanamba ndo tane tugumnge minig mbal tuku kume purap ngate.

¹⁰ Tango nu kume pur manjau tamba ande njayo siliwam kumun kuga. Ande nu kume pur manjau nak minit ta nu tukul nakmba kumute.

¹¹ Kile mineg ait te tane kila. Ta tuku wam nakmba ta dubikap. Sine muskil kile-tidinge singam tuku pasa ismba son ngigen ait ta kile ait kuen kinit. Ta tuku tangine wamdus kinyanu minig ta kuagnekap. ¹² Ma furir tuku ait kugawam bafute le mafewam tuku ait buk patukate. Ta tuku ma make tuku manjau kile-sika mafen tuku manjau kilmba tamba manjau najgonu kile-ibenkuba. ¹³ Sine mafen mineg tanan manjau magenu ndo kube. Sine afu ndon minyoka isukusmba maim-maimka kule kamenu nye ndakube. Sine fare fare tango

pino ndonj une ndakube. Kutur manjau kiko njak ta ke ndakube. Afu ndonj kualeyau ndakube. Afu tuku mine tuku wamdus kagli Njr ndakube. Sine ma make tuku manjau tananj njakmba kusrekube.

¹⁴ Tane singine Sunjo Yesus Kristus tuku manjau te-purap sulumba tangine ngarosu tuku nzali njagonu kam tuku idus ndaningap.

14

Sine tira kame tuku son manjau pile ndangube

¹ Tira ande tuku son manjau gisleknu ta nu tane ndonj manjurkam tuku tap. Tane nu ndonj kualeyauka nu tuku manjau te-ibenjam tuku idusmba te ndakap. ² Tira ande nu ye aganj njakmba nyam kumunj ngate. Ande nu son manjau gisleknu njak minmba ye mbarikit nga nu ndem mbulmba nyamaganj ndo nyate. ³ Ande nu ndem nyate tanje ande nu nyamaganj ndo nyate ta tala ndawa. Ande nu ndem nda nyate tanje nu tanjo ndem nyate ta nu mbarte nga sa ndakuwa. Kuate nu nale arnej kilna. ⁴ Ne ima le ande tuku piro tanjo tuku son manjau pilete. Nu pilemba kumumbi kate ko mbarte ta ne tuku piro kuga. Nuje Sunjo tuku piro. Sunjonge nu sangri tuwit ta nu kumumbi mayok kangat.

⁵ Tira ande nu ait afu tukul njak ngate. Ande ait njakmba kumu kumu tukul kugatok nga iduste. Tangine mironj yimyam manjau dubiwam tuku ta pilenga te-tiwap. ⁶ Ait afu sugo ngade mbal ta nane Kuate tuku nyu idusmba tanjade. Nane ndem nyade mbal Kuate gare pasa tuwig sulumba Kuate tuku idusmba nyade. Nane ndem nda nyade mbal

nane Kuate tuku mata idusmba ndem nda nyade. Nane nyamagan ndo nyade ta tuku Kuate gare pasa tuwig. ⁷ Sine mineg ta singine miron tuku mine ndakeg. Ko kumeg ta singine miron tuku kume ndakeg. ⁸ Sine abo nak mineg ta sine Sungo tuku nyu te-dungam tuku mineg. Sine kumeg ta Sungo tuku nyu te-dungam tuku kumeg. ⁹ Kristus nu kumanu mbal abo nak minig mbal tuku Sungo minam tuku nu kummba man tingina. Ta tuku sine abo mineg e ko kumeg ta sine Sungo tuku ndo mineg.

¹⁰ Ne wam ta idusmba tira ande tuku son manau pilenga nu mbarte nga sa ndaka. Ko ne afu tuku son manau kanjerka tala tala ndaninga. Sine nakmba Kuate am mbolnge tingube le nunge sine pilesingamngat. ¹¹ Kuyar pasa ande ta tuku tejenmba sakate.

Sungo nu sakate: Ye sinka abo minet tanan pasa te sinka mayok kangat. Tango nakmba ye tugumnge dagol tidrongamngaig. Nane nakmba ye tuku nyu te-dungamngaig ngate.
Aisaia 45.23

¹² Ta tuku sine nakmba Kuate tugumnge singine wam nakmba ke likeg ta kilimok kile-mayokkamngig.

Sine tira kame tuku ngamungal ngaigo sigli ndakube

¹³ Ta tuku sine singine mungu pilengeg wam ta kusrekube. Sine wamdus sangrinu pilmba singine tira inum ndekam tuku wam ande ke ndakube.
¹⁴ Ye Sungo Yesus ndon ukendiket ta nyamagan ndem nakmba nyam tuku tukul kuga. Ye wam ta kila minet ta ande nu agan ande nyam tuku tukul nak nga iduste ta nu tuku wamdus sinamnge tukul

taŋaŋ mayok kinit. ¹⁵ Tira ande nu agaŋ ande nyam tuku tukul ŋak ŋgate le ne tumba nyate ta ne nu tuku wamdus ŋayo silite. Taŋate ta ne tira tuku kume purte wam ta kusrete. i ... Kristus nu tira ta tuku kumna. Ne agaŋ nyate tambi nu ŋayo sili ndawa.

¹⁶ Ne ye agaŋ ŋakmba nyam kumuŋ ŋga sakate ta ne kumumbi sakate. Naŋe wamdus mayenu ta andeŋge ŋayo siliwam tuku ndin wakei ndawa.

¹⁷ Sine Kuate kumnemŋge mineg mbal sine nyam-agaŋ le kule nyeg ko nda nyeg ta alo sungo kuga. Sine tiŋreknu mayok ka ŋgamuŋgal mukuk minmba Tukul Guwa mbolŋge gare ŋak mineg wam ta ndo alo sungokanu. ¹⁸ Ande nu taŋamba Kristus dubite ta nu Kuate gare tuwit. Tango pino nane nu tuku maŋau ta kaŋgermba saka minig.

¹⁹ Sine ŋgamuŋgal ulendi minmba siŋgine siŋgine wamdus saŋgri pilewam tuku saŋgri tiŋga wam ta ndo ke likube. ²⁰ Ne agaŋ ande nzalinu nyate tambi Kuate tuku piro ŋayo sili ndawa. Nyamagaŋ ŋakmba tukul kugatok ta ande nu ne agaŋ nyate ta mbolŋge ndekate ta ne mbarte. ²¹ Naŋe tira ande bariŋgikat ŋga ne ndem ko grep kule nye ndaka ko wam kise afu ke ndakate ta ne maŋau tiŋreknu dubite. ²² Ne wam afu kam kumuŋ ŋgate ta Kuate am mbolŋge ndo minwa. Ne wam ande pilerŋga ye kam kumuŋ ŋga idusmba wamdus piti kugatok ta ne gare ŋak minit. ²³ Ne wamdus armba ŋak agaŋ ande nya ta ne mbarte. Ne naŋe ŋgamuŋgal son pitaimba tumba nyate ta tuku. Ande nu wam andembi nuŋe son ŋgate maŋau piti serte ta nu mbarte.

15

¹ Sine Kristus dubimba ngamunggal son sangri njak mineg mbal sine tira kame son manjau gisleknu minig ta turkube. Sine singine maye minam tuku ndo idus ndabe. ² Sine tira kame wamdus sangri pileningam tuku nane tuku wamdus kumnemnge minmba manjau tambi nane turkube. ³ Kristus nu mata nunge maye minam tuku ndo idus ndana. Kuyar pasa ande Kristus nu Kuate ndon pasatina ta tenemba sakate.

Nane ne tumail pannade mbal ye turmba tumail panyade. *Mune 69.9*

Kuyar pasa nu tanamba sakate.

⁴ Kuyar pasa o buk kuyarke likinaig ta sine tumsingam tuku mayok kinaig. Sine kuyar pasa ta burka sangri tinga dirnangube sulumba ngamunggal mukuk njak minmba Kuate tairngube. ⁵ Sine sangri tinga ngamunggal mukuk minam tuku manjau Kuate tugumnge prote. Nunge tane sangri tinguwa le tane Kristus Yesus tuku manjau kubemba tangine tangine wamdus ulendi tuma minap. ⁶ Tane tanamba minap ta tane ulendika minge ndindombi singine Sungo Yesus Kristus tuku Mam Kuate tuku nyu te-dungamngaig. Son.

Kristus nu kilke mbol mbal njakmba wikina

⁷ Kristus nu Kuate tuku nyu mbol kuwa nga nu sine njakmba kilna. Tanamba ndo tane mata Kuate tuku nyu mbol kuwa nga tangine tangine afu njakmba kile likap. ⁸ Kristus tuku manjau satinigit ta tugunu tenemba. Kuate nu pasa o buk sakina ta alonu mayok kuwa nga Kristus nu Zu mbal tuku piro tango mayok kina. Wam ta mbolnge Kuate

nu Zu mbal tuku mbun kame pasa saningina ta kumungina. ⁹ Wam ta mbolnge kasomok mbal mata Kuatenge mapekina le nane nu tuku nyu te-dunginaig. Kuyar pasa ande tenenmba sakate.

Ye kasomok mbal ngamuknge ne tuku nyu te-dungamngit. Ye ne tuku nyu mbol kuwa nga mune ande ulamngit ngate. *2 Samuel 22.50; Mune 18.49*

¹⁰ Kuyar pasa ande tenenmba sakate.

Tane kasomok mbal Kuate tuku mbal Israel ndon gare-gareka minap ngate. *Tukul Pasa 32.43*

¹¹ Pasa ande mata tenenmba sakate.

Tane kasomok mbal Sungo tuku nyu te-dungap. Ese. Kilke tugu jakmba nu tuku nyu te-dungap ngate. *Mune 117.1*

¹² Tuan tango Aisaia nu mata sakina:

Yesi tuku mbun sungo ande prowamngat.

Nu kasomok mbal tuku Sungo minam tuku mayok kangat. Nunge nane muskil kile-tidinge ningam tuku tairngamngaig ngina. *Aisaia 11.10*

¹³ Sine Kuate tairnga mineg wam ta nunge singit. Tane nu kumun nga minap le nunge gare manau ngamungal mukuk sungomba tinguwa. Nu tanjawa ta tane Kuate tairnga minig wam ta Tukul Guwange lato lato sangri pilemba minamngat.

Paulus nu nune piro tuku sakina

¹⁴ Tira kame, ye tane tuku wamdus ar ar ndawet. Tane rangun manau kumunganu jak minmba pasa tugusek jakmba kila minig tukunu tangine tangine mungu kile-tidingam kumun. ¹⁵⁻¹⁶ Kuate nu ye make pilmba tane kasomok mbal ngamuknge Kristus Yesus tuku piro tango

minam tuku ye madiyina. Ta tuku ye waje te mbolnge tane man idusam tuku ye pasa sangrinu afu kuyarit. Ye pasa mayenu kukliwet te pris tanan Kuate tuku piro biyet. Tane kasomok mbal Tukul Guwa mbolnge kumumbi purfen^{nu} mayok kape le Kuate nu nzalinu kilwa nga ye tane atrau agan mayenu tanan Kuate tambim tuku piro ket.

¹⁷ Ye Kristus ndon ulendiket tukunu ye Kuate tuku piro ke liket te ye payamkam kumun. ¹⁸ Kristus nu kilke mbol mbal nakmba pasa mayenu dubiwaig nga nu ye mbolnge wam afu ke likina ta ndo ye saka minet. ¹⁹ Ye pasa kuklimba wam afu ke lika ye sangri kitek tumningmba Tukul Guwa tuku sangri yimyam kile-mayokka wam nakmba ta Kristus nu ye mbolnge piro kina. Ta tuku ye Yerusalemnge Kristus tuku pasa mayenu kukliwam tuku piro tugu pilmba kumba ka ka Iliria ma mbolnge tinga piro suluwen.

²⁰ Ye Kristus tuku piro mbal afu tuku piro tuturam idus ndawet. Nu tuku nyu kinit ma mbolnge ye pasa kukliwe nda. Nu gilai mbal tugumnge ye pasa kukliwam tuku wamdus sangrinu pilet.

²¹ Kuyar pasa ande ye idusmba tanamba piro ket ta tenenmba.

Nane nu tuku pasa ise ndakade mbal nane ismba wamdus purfeningamngat.

Nane nu tuku nyu ise ndakade mbal nane nu kila palmbimngai gate. *Aisaia 52.15*

Paulus nu Rom mbal kangerkam idusna

²² Ye ait sungomba tane tugum prowam tuku iduset ta yije piro sungo tenge ndin purte. ²³ Kile kilke te mbolnge piroket ta buk kugate. Ye yar

gudomm̃ba tane tugum kambim tuku suñgomba idusm̃ba minet ta ye Spen kambim nga pro tane kañgertingam iduset. ²⁴ Ye tane ndoñ ait fagnu minm̃ba gare ti le tane ye mindeyumba ka nd-iñnge kayeyap le ye Spen ka ñget.

²⁵ Ye kile ndametiñ afu kilmba Yerusalem̃nge Kuate tuku mbal turkam kañgit. ²⁶ Nane agañ ndende tuku deñkade tukunu Masedonia le Akaia ma mbol̃nge tira kame afu nane turkam tuku ndametiñ te patikinaig. ²⁷ Nane nañgine miroñ wam ta kam idusnaig ta nane kumumbi kinaig. Kasomok mbal Israel̃ mbol̃nge lafu njak minig. Nane Israel̃ mbal tugum̃nge Kuate tuku wam magenu kilig tukunu kile kasomok mbal nane Israel̃ mbal afu ñgarosu tuku agañmbi turkam kumuñ. ²⁸ Ye ndametiñ te kilmba Yerusalem̃ mbal niñgi sulumba ye Spen kambim nga ka tane tugum ta prowam̃git. ²⁹ Ye tane tugum prowi ta ye Kristus tuku gare mañau njakmba njak tane tugum prowam̃git ta ye kila.

³⁰ O tira kame, sine njakmba Suñgo Yesus Kristus tuku mbal mineg. Sine Tukul Guwa mbol̃nge muñgu kume purkeg. Ta tuku ye teñenmba satiñgam̃git. Tane ye turyam tuku ye ndoñ Kuate suñgomba yabañbe. ³¹ Yudea ma tugu mbol̃nge soñ nda ñgade mbal ye baleyam idusde ta ye maye minam tuku Kuate yabañap. Kristus tuku mbal Yerusalem̃nge nane kasomok mbal tuku ndametiñ te kilam mbulbekaig. Nane gare njak kilwaig nga ta tuku mata Kuate yabañap. ³² Kuate nu nzaliwa le ye tañamba gare njak tane tugum ta promba ait afu tane ndoñ mini sulumba wamdus gare tam̃git.

³³ Kuate nu ngamunggal wamdus bul sersingam
tuku nu tugu. Nu tane ndon minmba minwa. Son.

16

Paulus nu Rom mbal kaiye pasa ningina

¹ Kristus tuku piro pino ande nyunu Febe tane
nu tuku nyu kila palpe nga satingamngit. Nu
Senkrea tumbraŋ sungo mbolŋge Kristus tuku
kuasmbi ngamukŋge piro kate. ² Nu tane tugum
ta prowa le tane Kuate tuku mbal minig ta te-
mayokmba Sungo tuku nyu mbolŋge nu tap. Nu
wam afu denkuwa kande turap. Nu tira kame
sungomba ye mata turyina.

³ Prisila le Akuila nale ye ndon Kristus Yesus
tuku piro kigen ta tane nale tuku gare pasa te
sanikap. ⁴ Nalekam ta ye maye minam tuku ye
turyumba kume dirnaik. Ta tuku kasomok mbal
Kristus tuku kuasmbi minig ta nane ŋakmba ye
ndon nale gare pasa nikig. ⁵ Nale tuku wan-
dekŋge Kristus tuku kuasmbi mangurkade mbal
nane mata gare pasa te ningap.

Mbal ŋakmba nyu kilamngit te yiŋe gare pasa
te saningap. Yiŋe gulab mayenu Epenetus. Asia
mbal ngamukŋge nu ambonga Yesus tuku son ngina.
⁶ Pino ande Maria tane ngamukŋge piro karenkina.
⁷ Andronikus nale Yunias sine tugu ndindo nale ye
ndon muli wandek sinamŋge mingen. Ye Kristus
gilai minen le nale ambonga son nginaik. Aposel
kame ngamukŋge nale nyu ŋak minik. Nane ŋakmba
ta yiŋe gare pasa te ningap.

⁸ Afu tenenmba. Ye tuku gulab mayenu Amplia-
tus. ⁹ Ande Urbanus nu sine ndon Kristus tuku

piro biyit. Ande Stakis nu ye tuku gulab mayenu ande. ¹⁰ Ande Apelis nu Kristus tuku tango tugusek mayok kina. Aristobulus tuku ndare tuma mbal mata yije gare pasa ningap. ¹¹ Herodion nu ye ndon tugu ndui ta. Narsisus tuku ndare afu Sunjo tuku mbal minig ta njakmba yije gare pasa te saningap.

¹² Afu tenjenmba. Sunjo tuku piro karenkate pino ar Trifina nale Trifosa. Pino ande Persis nu mata Sunjo tuku piro karenkate. ¹³ Tira ande Rufus nu Sunjo tuku tango tugusek. Ina nuje nu ye tuku ina tana minit. ¹⁴ Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas tira afu nane ndon minig. ¹⁵ Filologus, Yulia, Nerus nale kulim nuje Olimp Kuate tuku mbal nane ndon mine likade ta njakmba yije gare pasa te saningap.

¹⁶ Tane tangine tangine tira kame ndon mungu kume purkade manau ta alonu te-mayokap.* Kristus tuku kuasmbi yimyam njakmbange tane tuku kaiye pasa pilig le ilit.

Yabri tum mbal tuku riron pasa

¹⁷ Tira kame, nane afu tane purka afu tuku wamdus tugusek didikade ta tane nane kila patika nane ndon ulendi ndakap. Nanenge sine pasa tugusek tumtingigen ta pitaide. ¹⁸ Nane singine Sunjo Yesus Kristus tuku piro mbal kuga. Nane nangine ngaros tuku nzali ngaigonu maro njak minam tuku ndo piro kade. Nangine njule parak pasambi tira afu wamdus sangri kugatok ta didikade.

* **16:16:** Zu mbal nane kume purkade manau ta alonu te-mayokmba mungu mumukade.

¹⁹ Tane Kuate tuku minḡe dubi mayede ta nane ḡakmba isig. Ye wam ta tuku gare-gareket. Tane maḡau mayenu kam tuku kila sunḡo ḡak minap sulumba maḡau ḡayonu kam tuku ḡilai taḡaḡ mi-nap. ²⁰ Tane taḡamba minap ta Kuate nu pitik ndo Satan tumba tane tuku kupe kumnemḡe pilmba to firamḡgat. Kuate nu ḡgamunḡal mukuk siḡgit tuku tugu. Sine tuku Sunḡo Yesus Kristus nu tane make patikuwa. Son.

²¹ Timoteus nu ye ndon pirokate ta nunḡe tane kaiye pasa tiḡgit. Lusius Yason Sosipater nane ye tuku tugu ndui ta nane mata tane kaiye pasa tiḡgig.

²² Ye Tertius Paulus tuku minḡe pasa kuyaret te ye mata kaiye pasa tiḡget.

²³ Gaius nu ye Paulus nu tuku wande mbolḡe minam tuku sakate. Nu Kristus tuku mbal ḡakmba mbolḡe wam mayenu ta kate. Nu mata tane kaiye pasa tiḡgit. Erastus nu tumbranḡ sunḡo te tuku ndametinḡ kulatkate taḡo sine tuku tira Kuartus nale mata tane tuku kaiye pasa pilik.

²⁴ [Sine tuku Sunḡo Yesus Kristus nu tane make patikuwa. Son.]

Paulus nu Kuate tuku nyu te-dunḡina

²⁵ Sine Kuate tuku nyu te-dunḡube. Ye pasa mayenu Yesus Kristus tuku kukliwet ta Kuate nu ta mbolḡe tane sanḡri piletiḡgamḡgat. Pasa mayenu ta buk kuirok minna le taḡo nane ḡilai mine sunḡona le ka ka kile nu kilimok mayok kinit.

²⁶ Kuate nu minmba minit nu taḡo ḡakmba pasa mayenu son ḡa dubiwaig ḡa iduste ta kilimok mayok kinit le kilke mbol mbal ḡakmba ise likeḡ.

Tuan tango kame tuku kuyar ta mbolnge kilimok mayok kinit.

²⁷ Kuate nu ndo wamdus kila ngakmba ngak. Sine ngakmba Yesus Kristus mbolnge Kuate tuku nyu sungo ta te-dunga minmba minbe.

Son.

KUATE TUKU PASA
Portions of the Old Testament and The New Testament
in the Siroi Language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Siroi long
Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siroi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

9d2e8659-afb4-5cca-93d8-23ebf89e1709